

Tisdagen den 20 november

Kl. 15.00

*Om bemanningen
av fyrar m. m.*

§ 1 Justerades protokollet för den 12 innevarande månad.

§ 2 Upplästes följande inkomna ansökan:

Till riksdagen

Undertecknad anhåller om ledighet från riksdagsarbetet på grund av personliga skäl under tiden den 1 december 1979–den 29 februari 1980.

Stockholm den 15 november 1979

Gösta Andersson

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Åke Svensson* (c) skulle tjänstgöra som ersättare för Gösta Andersson.

§ 3 Om bemanningen av fyrar m. m.

Kommunikationsministern ULF ADELSONH erhöll ordet för att besvara *Birger Rosqvists* (s) den 7 november anmälda fråga, 1979/80:96, till kommunministern, och anförde:

Herr talman! Birger Rosqvist har frågat statsrådet Boo om han anser att det är lämpligt att ta bort erfaren kustbefolkning och avbemanna längs kusterna under den tid en utredning överväger samhällets behov av bemannade platser längs våra kuster. Frågan har överlämnats till mig.

I beslut den 23 november 1978 uppdrog regeringen åt sjöfartsverket att – efter samråd med andra berörda myndigheter – redovisa intresset för och därmed viljan att ekonomiskt bidra till en eventuell fortsatt bemanning vid de fyrplatser som enligt redovisade planer skall automatiseras den 1 januari 1980.

För angivna fyrplatser, däribland Ölands södra udde, har en uppgörelse träffats mellan sjöfartsverket och närmast berörda myndigheter om den fortsatta bemanningen. Uppgörelsen är treårig och av försökskaraktär. Fortsatta överläggningar äger rum om mer långsiktiga lösningar.

I fråga om Ölands södra udde övertar Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) huvudmannaskapet för att säkerställa behovet av väderobservationer. Sjöfartsverket har förklarat sig berett att av övervaknings- och räddningsskäl bidra till bestridandet av kostnader för personal, motsvarande en halv tjänst, under en övergångsperiod. Ett framtida intresse för bemanning föreligger också från naturvårdsverket, vilket bl. a. får

Tisdagen den
20 november 1979

*Om bemanningen
av fyrar m. m.*

betydelse i samband med den långsiktiga lösningen av frågan.

Genom fyrautomatiseringen bortfaller behovet av bemanning för den rena fyrtjänsten. En eventuell fortsatt bemanning måste således grundas på andra behov. Den vars verksamhet ställer krav på en fortsatt bemanning skall därvid svara för kostnaderna.

För Ölands södra udde innebär uppgörelsen, enligt vad jag erfarit, att av de fyra personer som nu har sin tjänst vid fyren kommer två att övergå till SMHI för vädertjänsten. En kommer att stanna kvar inom sjöfartsverket för tillsyn av vissa fyrar på Öland och bo kvar på fyrplatsen. Den fjärde personen pensioneras vid årsskiftet.

Såvitt jag kan bedöma står det praktiska resultatet av den överenskommelse som träffats om bemanningen vid Ölands södra udde inte i strid med syftet bakom den pågående utredningen.

Avslutningsvis vill jag framhålla att det finns flera skäl som talar för att det skall finnas bemanning längs våra kuster.

BIRGER ROSQVIST (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret.

I direktiven för den nytillsatta utredningen om bemanningen längs våra kuster konstateras det att statliga myndigheter har personal längs kusterna som har vittomfattande arbetsuppgifter för försvaret, sjöfartsverket, tullverket, polisen och väderlekstjänsten. Detta är betydelsefullt ur många aspekter. Det gäller exempelvis vid olje- och kemikalicutsläpp som berör miljön, för sjöräddningstjänsten, för tillsynen av fiskegränser och för bevakningen av kust- och havsområden för marinen. Därför är det bra att man nu låter belysa dessa uppgifter, så att samhällsintresset när det gäller dessa uppgifter kommer fram.

Om varje myndighet avskärmad för sig bedömer värdet av bemanningen, får man självfallet inte fram summan av alla värderingarna. Det borde vara en självklarhet att även alla de arbetsuppgifter som utförs av dem som finns i statlig tjänst kräver yrkeskunskap. I denna måste inräknas erfarenhet och långvarig kändedom om kuster och hav. Det går inte att utan vidare sätta exempelvis en fyrvaktare till att författa departementspromemorior. Det kanske skulle bli en del brott mot därvid föreskriven etikett. Men det går inte heller att sätta med kust, hav, storm och tjocka oerfaret folk att uträtta något inom sjöräddningen när det gäller fara för liv eller miljö.

Bemanning av utsjöplatser måste, om den skall göra skäl för namnet och inte bara vara ord, ske kontinuerligt med erfaret folk. Olyckstillbudet inträffar, som erfaret folk väl vet, inte bara på dagtid mellan morgon och kväll och från måndag till fredag.

Under pågående utredningsarbete är man nu i färd med att förtidspensionera och på annat sätt göra sig av med erfaret folk. Det som skett på Ölands södra udde är ett exempel, och på Kullens fyrplats var det ett annat. Det är tvärt emot vad som sägs i utredningsdirektiven. Enligt dem skall man ta till vara personalresurserna. Man skall inventera dessa för att få fram praktiska lösningar som fungerar. Man skall försöka ta till vara samhällsintresset.

Jag vill därför än en gång fråga regeringens företrädare om det som nu sker med s. k. omrationaliseringar inte är att föregripa den egna utredningen.

Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! I slutet av mitt svar säger jag att jag anser att det finns skäl att ha bemanning längs kusterna, och Birger Rosqvist redogjorde för några av de skälen. Det är försvarspolitiska och sjöfartspolitiska skäl, naturvårds- och sjöräddningsskäl m. m. Av dessa skäl krävs det naturligtvis en bemanning längs kusterna. Jag kan säga att det finns ytterligare skäl, som jag själv kommit i kontakt med, och det är de regionalpolitiska skälen. Det kan ofta vara så att tjänsterna på en fyrplats är de sista som gör att en bygd kan leva vidare.

Därför är jag väl medveten om problemet, och jag delar i grunden den uppfattning som Birger Rosqvist här har gjort sig till tolk för. Men vad jag inte riktigt förstår är att detta svar skulle vara så otydligt och grumligt att Birger Rosqvist kan påstå att vad som har skett, exempelvis på Ölands södra udde, är att erfaret folk förtidspensioneras eller på annat sätt försvinner. Enligt de uppgifter jag har fått, och som det står i svaret, skall två personer vara kvar för väderlekstjänsten och en för sjöfartsverket, medan en person pensioneras. Om den sistnämnde blivit förtidspensionerad, så är det mer än jag vet.

Över huvud taget gäller att det inte skall ske en avbemanning. Det finns bara ett par ytterligare bemannade fyrplatser, och i den mån någon myndighet där hör sig för, så försöker man tillgodose intresset. Jag delar helt uppfattningen att olika statliga myndigheter skall samverka. Men någon förtidspensionering känner jag inte till.

BIRGER ROSQVIST (s):

Herr talman! Nu kommer vi in på det enskilda fallet. Jag har varit i kontakt med denna fyrpersonal i dag, och det är på det sättet att en blir förtidspensionerad. Han skulle ha varit i tjänst ytterligare tre år, men han får nu lämna arbetet vid årsskiftet.

När trafikutskottet behandlade motioner om dessa frågor i våras sade man att även frågor som rör anställningsförhållandena för den personal som är anställd vid fyrplatser bör få en från personalsynpunkt acceptabel lösning. De fyrvaktare som nu skall gå över till tjänster inom SMHI gör det i brist på något annat just nu, och de får en betydande löneminskning i och med att de tar detta jobb. Det är inte så säkert att de stannar kvar på dessa tjänster. Om man hade tagit till vara alla de nyttiga funktioner som dessa människor kan sköta, hade man kanske insett att de har en viktig uppgift att fylla som är mera vittomfattande än att läsa av termometrar för SMHI.

Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Den rena fyrtjänsten upphör i och med att fyren automatiseras. Man har då hört med olika statliga myndigheter vilket intresse de har av denna personal. I detta fall har SMHI sagt att man har glädje av två tjänster. Man har alltså inte fått dessa uppgifter i brist på någonting annat utan därför

*Om bemanningen
av fyrar m. m.*

att statliga myndigheter har sagt att det på denna plats finns behov av tjänsterna. Det är ett fullvärdigt, bra och riktigt jobb. Att läsa av termometrar och andra meteorologiska instrument är lika viktigt som något annat arbete. Meningen är ju att olika statliga funktioner som behöver jobba ute på fyrplatserna också skall jobba där. Jag kan inte förstå att det finns någon anledning att nedvärdera arbete inom väderlekstjänsten.

BIRGER ROSQVIST (s):

Herr talman! Man får andra arbetsuppgifter, man får en annan huvudman, man blir anställd av en annan, man får annan lönegradsplacering, man får helt andra tjänstgöringsförhållanden. Kommunikationsministern menar väl inte att man skall ha kvar allt det jobb man tidigare hade plus detta med SMHI samtidigt som man blir nedflyttad och får en väsentligt lägre ersättning än man haft tidigare för sitt jobb?

Att säga att man har bemanning är ju inte bara ord. Bemannad utsjöplats måste väl innebära att fyren är bemannad med kvalificerat folk som är i tjänst, som kan sjön och känner till sjötrafikens behov av hjälp i olika situationer. Det är sådana människor vi behöver till dessa tjänster, ty de är det levande ögat när det gäller fiskeriuppsikten, när det gäller uppsikten för att tillvarata försvarets intressen. Om man tillsätter folk bara för att serva SMHI och alltså inte tar hänsyn till att det av andra skäl krävs erfaret folk, då är det fel att säga att det är bemannat. Då är bemanningen en pappersprodukt. Det är en dålig advokatyr för att komma ifrån alla problem.

Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Jag har nyss klargjort att det inte finns något skäl att ha personal för att bemanna fyren. Det arbetet är slutfört.

Då är frågan: Vilka statliga myndigheter har anmält behov av personal här ute? Jo, det har väderlekstjänsten och sjöfartsverket. Sjöfartsverket har anmält behov av en tjänst, för just det som herr Rosqvist talade om. SMHI har anmält behov av två tjänster.

Jag kan inte riktigt förstå kritiken i detta fall. Däremot kan jag hålla med om att man kanske borde ha folk där ute som kunde sköta kombinerade jobb – se över fisket och naturvårdsfrågor, vara sjöbemanning osv. Men då förutsätter detta, vilket möjligen utredningen kommer fram till, att vi får folk som skall kunna vara anställda av flera statliga myndigheter på en gång. Men till dess att vi får det skall vi vara tacksamma för att vi räddar bemanningen över huvud taget på de här fyrarna. Det tycker jag är ett bra jobb man har gjort.

BIRGER ROSQVIST (s):

Herr talman! När det gäller den första delen av vad kommunikationsministern sade är vi överens, men sedan skiljer sig våra upplättningar väsentligt. Kommunikationsministern tycker att det är bra att dessa tjänstemän flyttas över till SMHI under den tid som utredningen pågår. När sedan utredningen kommit underfund med att de behövs i försvarets och alla andra myndig-

heters intresse skall man återanställa dem. Men tänk om de försvunnit därför att de under tiden inte har kunnat klara sig enbart på att vara anställda hos SMHI och få den ringa ersättning som det jobbet erbjuder då är man ju ute i ogjort väder. Under den tid man utrett frågan har man förlorat kunnig personal.

Jag menar att man kunde frysa det tillstånd som nu råder intill dess att utredningen är klar. Då kunde vi göra ett ställningstagande baserat på utredningens resultat.

Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Det uppstår väl ett problem. De andra statliga myndigheterna – försvaret, fiskeristyrelsen, naturvårdsverket m. fl. – har inte visat något intresse ens för att få någon liten deltidstjänst ännu. Jag skulle vilja säga att här föreligger ett gemensamt arbete för oss att tala om för dessa myndigheter att det är viktigt att de upprätthåller dessa funktioner, för de anser i dag inte att det är så. Därför befinner vi oss i något av en mellansits.

Jag tycker att den föreliggande utredningen är ganska bra, därför att den kan möjligen driva fram opinionsbildningen, något som faktiskt behövs.

BIRGER ROSQVIST (s):

Herr talman! Det är möjligt att man från dessa andra myndigheters sida inte officiellt deklarerat något intresse för de här funktionerna, därför att man helt enkelt räknar med att de i alla fall kommer att stanna kvar. Det är så man hela tiden har räknat då man avbemannat kusterna, att vi behöver inte ha någon, men det är någon annan som är huvudman för det. Den här gubben kommer att sitta på sin plats och alltid finnas tillgänglig om man behöver honom.

Det är kanske sådant som vi får läsa mellan raderna som politiker, att det är på det sättet. Försvaret har helt säkert stor nytta av de människor som finns där ute. Jag har inhämtat uppgifter, enligt vilka de kan redovisa för alla de meddelanden de kunnat lämna inte bara till försvaret utan även till sjöfartsverket och till dem som har hand om tillsynen av fisket, exempelvis kustbevakningen, och många andra.

Det är det erfarna folket vi behöver. Vi behöver ha vederbörande kvar så att de kan göra tjänst kontinuerligt. Här reducerar man till två man. Även om dessa två nu åtar sig flera uppgifter än de i verkligheten skulle behöva göra i sin anställning hos SMHI, omfattar deras tjänst 24 timmar per dygn och flera dagar i veckan. Enbart två personer kan ju inte sköta kontinuerlig passning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Tisdagen den
20 november 1979

*Om sysselsättningen
vid SJ:s vagn-
verkstad i Örebro*

§ 4 Om sysselsättningen vid SJ:s vagnverkstad i Örebro

Kommunikationsministern ULF ADELSSON erhöll ordet för att besvara *Ingemar Konradssons* (s) den 9 november anmälda fråga. 1979/80:103, och anförde:

Herr talman! Ingemar Konradsson har frågat mig vilka möjligheter till en fortsatt drift vid vagnverkstaden i Örebro ett ökat behov av vagnrevisioner och vagnreparationer kan innebära och vilken annan typ av verksamhet som kan bli aktuell ifall beslutet att vagnverkstaden skall upphöra verkställs.

SJ har stora verkstäder i Örebro. Förutom personvagnar repareras motorvagnar, lok och växlar. Ca 700 personer arbetar i verkstäderna. Den omfördelning av resurser inom SJ:s verkstäder som nedläggningen av vagnverkstaden innebär är en naturlig följd av att nya personvagnar kräver betydligt mindre underhåll än gamla. Förbättringen av vagnarna har lett till att SJ har överskott på verkstadsyta.

Under senare år har mer än 30 milj. kr. investerats i lokverkstaden i Örebro, underhåll av lok har flyttats till Örebro från Malmö och ca 175 personer har nyanställts. Då SJ:s nya motorvagnar varit i bruk en tid kommer motorvagnsverkstaden att få mer arbete. Nedläggningen av personvagnsverkstaden i Örebro bedöms därför inte innebära någon minskad sysselsättning vid SJ:s verkstäder i Örebro totalt sett.

INGEMAR KONRADSSON (s):

Herr talman! Jag får naturligtvis tacka kommunikationsministern för svaret, men tyvärr är det knappast ett svar på den fråga som jag ställde.

SJ:s centrala verkstäder i Örebro har i ett tidigare skede sysselsatt 1 650 anställda. Rationaliseringar tillsammans med en strukturuppdelning har gjort att antalet anställda i Örebro nu är nere i mellan 600 och 700, således ett bortfall av ca 1 000 arbeten. Detta är en anmärkningsvärd utveckling med tanke på att där finns ett 380 000 m² stort industriområde i SJ:s ägo med ändamålsenliga verkstads-, kontors- och lagerlokaler om 76 000 m².

Av flera anledningar kan beslutet om lokaliseringen av det tyngre personvagnsunderhållet till Malmö ifrågasättas.

Men det är inte detta som frågan gäller. I ett läge när kollektivtrafiken ökar, och av tvingande skäl kommer att fortsätta att öka, får vi räkna med en ökning av behovet av revisioner och reparationer av allt vagnmaterial. Därför är vagnverkstaden i Örebro en resurs, som SJ borde slå vakt om och inte avveckla.

Sedan beslutet om en avveckling av vagnverkstaden fattades har utvecklingen av SJ:s verksamhet förändrats i en omfattning som gör att beslutet borde omprövas. På grund av en ökning av efterfrågan och stora geografiska avstånd med långa och dyrbara transporter är det säkert motiverat med en enhet för personvagnsunderhåll också i Mellansverige.

Den socialdemokratiska regeringen tillsatte år 1975 en utredning med syfte att se över affärsverkens verkstadsrörelser. I motiven angavs att det med hänsyn till verkstädernas betydande kapacitet och personalens yrkeskunnan-

de är samhällsekonomiskt angeläget att i förekommande fall kompensera inträffade produktionsbortfall.

I tilläggsdirektiv fick utredningen också till uppgift att undersöka om verkens utvecklingsverksamhet skulle kunna leda till produktion vid verkstäderna.

I Örebro skapade den här utredningen förväntningar. Strukturuppdelningen kunde accepteras, därför att man förutsatte en alternativ produktion i verkstadslokalerna. Förväntningarna har nu övergått i pessimism. När bara ett halvt år återstår till den definitiva avvecklingen, har man inte hört någonting om utredningsresultatet.

Enligt vad som meddelats hinner nu SJ:s verkstäder på andra håll i landet inte med sina uppgifter, utan lägger ut en hel del arbete på entreprenad. Jag vill därför fråga kommunikationsministern, om han vill medverka till att SJ:s underhåll i första hand läggs ut på egna verkstäder.

Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Statens järnvägar är ett affärsdrivande verk och skall skötas som ett affärsdrivande verk. Enligt min uppfattning innebär detta dels att man skall ha vissa verkstäder som drivs i egen regi, dels att man också lägger ut visst arbete på entreprenad – allt för att få bästa tänkbara service så billigt som möjligt för konsumenterna och för hela SJ som sådant. F. ö. vill jag säga att det inte blir någon minskad sysselsättning i Örebro på grund av den här omläggningen. I stället förlägger man en betydligt större andel av reparatio- nerna av lok till Örebro än man gjorde tidigare. Som jag sagt är det också så att de nya och modernare vagnarna inte alls kräver lika mycket underhåll som tidigare. De kräver inte underhåll lika ofta – och inte heller lika mycket underhåll som tidigare de gånger de är inne. Det är det som gör att man fått ett överskott på verkstadsyta.

Statens järnvägar har, såvitt jag kan förstå, fattat ett beslut som ett rationellt storföretag skall fatta i en sådan här situation. Det är ett riktigt, korrekt beslut, fattat av ett affärsdrivande verk. Jag har ingen anledning att här ifrågasätta, som herr Konradsson gör, att statens järnvägar fattar beslut efter affärsmäs- sigt riktiga principer.

INGEMAR KONRADSSON (s):

Herr talman! Får jag då ställa den här frågan till kommunikationsminis- tern, eftersom den ingår helt i min första fråga:

Vet kommunikationsministern vilken verksamhet som kommer att bedrivas i vagnverkstadens lokaler i Örebro efter den 1 juli 1980?

Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Nej, det känner jag inte till.

INGEMAR KONRADSSON (s):

Herr talman! Om kommunikationsministern är medveten om att SJ i sin ägo har stora, ändamålsenliga, funktionella verkstadslokaler som står

*Om reglerna för
tillträde till hög-
skola*

tomma, håller ni då inte med mig om att det är ett önskemål, samhällsekonomiskt sett, att vi medverkar till att det blir en produktiv verksamhet, helst någon industrisysselsättning, i sådana lokaler?

Kommunikationsministern ULF ADELSON:

Herr talman! Naturligtvis skall SJ verka för att man får samhällsekonomisk nytta av dessa lokaler. Det förvånar mig att man i fråga efter fråga som ställs utgår från att statens järnvägar fattar idiotiska beslut, oekonomiska beslut, felaktiga beslut. Det gör icke statens järnvägar. Jag har träffat dess ledning, och även om jag inte har haft tid att göra det så många gånger vet jag att det är en duktig, driftig verksledning, som arbetar efter de regler som riksdagen har uppställt.

INGEMAR KONRADSSON (s):

Herr talman! Den följdfråga jag har, som har direkt anknytning till det vi nu diskuterar, är: Vart har utredningen kring den alternativa verksamheten i affärsverkens överblivna verkstadslokaler tagit vägen?

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 5 Om reglerna för tillträde till högskola

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM erhöll ordet för att besvara *Lars Gustafssons* (s) den 9 november anmälda fråga, 1979/80:104, och anförde:

Herr talman! Lars Gustafsson har frågat mig om jag är beredd att verka för en förändring av högskoleförordningen så att riksdagens intentioner om direktövergång från gymnasieskola till högskola får genomslag så fort som möjligt och, om så är fallet, när jag är beredd att föreslå regeringen denna ändring.

Jag delar Lars Gustafssons uppfattning att det är angeläget att snarast möjligt åstadkomma en ändring av systemet för urval vid antagning till högskoleutbildning. De nuvarande reglerna missgynnar bl. a. dem som vill gå direkt från gymnasieskolan till högskolan. Regeringen har också ansett denna fråga så viktig att den har tagits upp i regeringsförklaringen.

Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) har inom ramen för sitt reformuppföljningsprogram nyligen lagt fram en rapport, Två års erfarenheter av de nya tillträdesreglerna till högskoleutbildning (UHÄ-rapport 1979:13). I rapporten belyses bl. a. erfarenheterna av den nuvarande begränsade direktövergången. Rapporten är f. n. ute på remiss. Jag har erfärut att UHÄ med ledning av rapporten och remissynpunkterna på denna ämnar komma in med förslag till förändringar av urvalssystemet i sådan tid att jag kan föreslå regeringen att förelägga riksdagen en proposition i ärendet under mars månad år 1980. En ändring av högskoleförordningen på denna punkt fordrar nämligen att riksdagen tar upp frågan till förnyad prövning, eftersom

förordningen är direkt grundad på utbildningsutskottets betänkande (UbU 1975:17) över propositionen 1975:9 om reformering av högskoleutbildningen m. m. Vid vilken tidpunkt en ändring av urvalssystemet kan träda i kraft blir beroende av vilket ingrepp i detta som måste göras för att man skall kunna garantera en rimlig direktövergång från gymnasieskola till högskola.

LARS GUSTAFSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga. Jag tycker svaret andas en positiv vilja att komma till rätta med detta problem.

Nu frågade jag närmast om direktövergången. Därför är det referat som Jan-Erik Wikström till att börja med gör av min fråga kanske inte riktigt korrekt. Det är just det här problemet som jag vill se en lösning på snarast möjligt. Det gäller inte nu en ändring av hela systemet med urvals- och tillträdesregler – jag förmodar att det tar litet längre tid. Av svaret framgår som sagt att utbildningsministern för sin del i varje fall är beredd att ta i håll med den här frågan.

När utbildningsministern säger att han har erfarit att UHÄ med ledning av rapporten och remissynpunkterna på denna skall komma in med förslag till förändringar av urvalssystemet, så säger det inte någonting direkt om den punkt som jag har tagit upp. Därför vill jag uttryckligen fråga om utbildningsministern vet om UHÄ tänker ta upp även denna punkt. Det vore i så fall även angeläget att få veta åt vilket håll en sådan ändring kan gå. Den här punkten är nämligen, menar jag, precis av det slaget att den kan ändras mycket snabbt.

Jag vill dessutom fråga om inte utbildningsministern tror att det skulle gå fortare om man till att börja med bara korrigerade den här delen av hela komplexet, så att de värsta avarterna och felaktigheterna blev eliminerade, och tog det övriga i en senare etapp. Det är alltså en direkt fråga om inte en sådan etappindelning skulle göra att man fortare kom till rätta med de besvärliga problemen just på det här området.

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Lars Gustafsson och jag är uppenbart överens på några punkter. Vi tycker båda att det nuvarande urvalssystemet ger för begränsade möjligheter för ungdomarna att gå direkt från fullbordad gymnasieutbildning till högskoleutbildning. Vi är båda angelägna om att kunna ändra detta snarast möjligt. Kanske kan vi också vara överens om att vi år 1975 – när vi fattade beslutet i riksdagen – inte förutsåg att urvalssystemet skulle få den negativa effekt på direktövergång från gymnasieskola till högskola som det sedan visat sig ha. Om vi hade varit medvetna om det, hade utskottsbetänkandet säkert fått en annan ordalydelse.

Om vi nu är överens i de här huvudsakliga tankegångarna, tycker jag att vi gemensamt skall försöka vidta de ändringar i urvalssystemet som kan behövas. Jag har lärt mig att det kan vara svårt att förutse de effekter som kan uppstå i urvalsförfarandet när man ändrar bara på en detalj. Det är därför jag

vill avvakta förslag från UHÄ innan jag är beredd att föreslå något ingrepp i urvalssystemet. UHÄ har ju ansvaret för driften av antagnings- och urvalsförfarandet och bör kunna bedöma vilka ändringar som behöver göras och vilken tid som behövs för detta. Finns det över huvud tekniska möjligheter att redan till hösten 1980 förbättra direktövergången, skall jag självklart vidta de åtgärder som fordras härför.

Därmed har jag också svarat ja på Lars Gustafssons fråga om jag är beredd att medverka till en dellösning, om det visar sig inte bereda svårigheter på övriga punkter i antagningssystemet.

LARS GUSTAFSSON (s):

Herr talman! Med anledning av Jan-Erik Wikströms inlägg vill jag bara säga att vi är överens om att riksdagsbeslutet 1975 fick en formulering i förordningstext som inte var bra. Det kan vi båda nu konstatera.

Jag utgår ifrån att man inte på något håll betraktar min fråga som något slags partipolitiskt påhopp utan att det är en önskan från alla håll att rätta till en sak som man menar är dålig.

Sedan noterar jag med tacksamhet att statsrådet Wikström säger sig kunna vara beredd att ändra på den här detaljen i en första etapp, om det är möjligt. Jag tycker det är bra, och jag hoppas det blir möjligt att göra en korrigerig nu. Skillnaden mellan denna detalj och allt det andra är ju att den här detaljen har en utformning som inte står i överensstämmelse med riksdagens beslut – det tror jag vi är överens om. Därför borde den korrigeras mycket snabbt. Det övriga är ju en fråga om att man kanske vill ändra på det materiella innehållet i ett riksdagsbeslut därför att man kommit till olika uppfattningar om huruvida det är bra eller inte. Det är viktigt att ändra på den här första biten snabbare just därför att den inte står i överensstämmelse med riksdagsbeslutet, inte följer dess andemening. Jag är angelägen att skilja på dessa saker. Därför är det bra om statsrådet Wikström kan överväga att ta den här biten i en första etapp.

Utbildningsministern JAN-FRIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Jag vill bestrida påståendet att förordningstexten inte skulle stämma med vad riksdagen har uttalat. Som jag framhöll i min första replik är det nog så att utskottsbetänkandet har legat till grund för förordningstexten. Bakgrunden är säkert den att man i utskottet inte förutsåg vilken effekt denna skrivning skulle få. Men det väsentliga är ju att ingendera av oss är låst i någon prestige inför en punkt där en korrigerig behöver företas. Kan den ske i den ekumeniska anda som har präglat den här debatten, tror jag att det kommer att lända utbildningen till gagn.

LARS GUSTAFSSON (s):

Herr talman! Det sista kan jag instämma i.

Vi skall inte träta längre om förordningstexten, men det är väl ändå så att högskoleförordningens text inte på ett bra sätt återger andemeningen i riksdagsbeslutet. Det kan vi nog vara överens om. Det olyckliga i utskotts-

betänkandets text är att man där laborerar med två begrepp, av vilka bara det ena fördes in i förordningstexten. – Det här riktar jag inte som en anklagelse speciellt mot statsrådet Wikström, utan det är någonting som man väl får ta på sig ansvaret för i alla partier och i de regeringar som har suttit och sitter. Men vi kan väl vara överens om denna brist på överensstämmelse, som jag vill kläda i de orden att andemeningen i riksdagsbeslutet inte har följts upp i förordningstexten.

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Nej, vi kanske inte skall träta om just det, men jag känner ett visst behov av att försvara min företrädare i ämbetet. Jag tror nämligen att han tolkade riksdagsbeslutet så som det måste tolkas. Poängen är att det någonstans har uppstått ett problem i hanteringen av detta, och det som då är väsentligt är att vi är överens om att en korrigerig behöver göras.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Om pensioneringen av vissa tjänstemän med politiserade tjänster

Statsrådet OLOF JOHANSSON erhöi ordet för att besvara *Wiggo Komstedts* (m) den 26 oktober anmälda fråga, 1979/80:80, till budgetministern, och anförde:

Herr talman! Wiggo Komstedt har frågat budgetministern om han ämnar vidta några åtgärder för att i framtiden undvika att arbetsföra tjänstemän i 35–40-årsåldern pensioneras.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Allmänt sett menar jag naturligtvis att pensionering av friska personer i arbetsför ålder bör förekomma endast i absoluta undantagsfall.

När det gäller tjänstemän inom regeringskansliet kan det dock uppkomma situationer där det från statens synpunkt är till fördel att regeringen kan besluta om pension utan hänsyn till tjänstemannens ålder. Det kan t. ex. gälla en person som inte är lämplig att ha kvar i tjänst och inte går att placera om och som i annat fall – på grund av de anställningsskyddsregler som tillämpas – skulle kunna begära full lön under lång tid utan att kunna avkrävas motsvarande arbetsprestation.

Med stöd av ett bemyndigande av 1975 års riksdag, vilket gäller generellt för ordinarie tjänstemän med förordnande t. v., kan regeringen besluta om pension i sådana här fall. Bemyndigandet har använts i ytterst begränsad omfattning.

Situationen är något annorlunda för tjänstemän vilkas avgångar, av politiska skäl, blir aktuella vid regeringsskiftet. Ett fåtal statssekreterare och andra politiskt tillsatta cheftjänstemän uppbär nu pension med stöd av utfästelser som lämnats efter överenskommelse mellan de fyra stora partierna

Tisdagen den
20 november 1979

*Om pensioneringen
av vissa tjänstemän
med politiserade
tjänster*

i samband med 1976 års regeringsskifte.

De erfarenheter som gjorts sedan dess har avslöjat brister i samordningen. Därför kommer jag att föreslå, efter samråd med de politiska partierna, att frågan övervägs på nytt.

WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Att garantera människor arbete är en självklar uppgift för samhället, och den gäller givetvis även för de personer som har s. k. politiska tjänster. Men samtidigt måste det finnas en medvetenhet hos de berörda om att sådana tjänster innebär omplaceringar vid ett förändrat majoritetsförhållande som åstadkommits genom väljarnas utslag i allmänna val. Det borde då också vara ganska förståeligt att omplaceringar oftast ger förändrade arbetsuppgifter för sådana befattningshavare. Det väsentliga är väl ändå att det blir jämförbara kvalificerade och lönemässigt någorlunda likvärdiga arbetsuppgifter.

Att man nu bara resignerat utbetalar pensioner i storleksordningen 5 000–6 000 kr. i månaden till människor i 35–40-årsåldern måste ses som en stor utmaning mot den svenska allmänheten. Det ger också ytterligare bränsle till den debatt som nu förs om att man i politiska kretsar beviljar sig själv höga och förmånliga pensioner. Dessa pensioner kan tyvärr komma att öka i omfattning. Eftersom vi har val vart tredje år finns det i varje fall teoretiska möjligheter att problemen kan återkomma vart tredje år.

Vad jag menar är att det säkerligen finns möjligheter till omplaceringar, så att man slipper tillgripa så drastiska pensioneringar av unga politiska tjänstemän som skett under senare år.

Jag kan inte dela statsrådets uppfattning – som kommer till uttryck i svaret – att det finns tillfällen då det är fördelaktigare att pensionera unga människor än att under en kortare tid hålla honom eller henne i tjänst, till dess att en annan, mindre politiskt inriktad tjänst kan ordnas.

Naturligtvis kommer inte landshövdingstolarna och generaldirektörsposterna att räcka till för sådana arrangemang, men det är väl inte heller alltid nödvändigt med tjänster av den digniteten.

I slutet av sitt svar säger emellertid statsrådet att det har avslöjats brister i det nuvarande systemet. Det är ett bra erkännande, och det hedrar statsrådet. Jag hoppas därför att statsrådet – för att anknyta till vad som sägs i anslutning härtill i svaret – tar ett snabbt initiativ för en översyn av nu gällande regler. Mitt råd inför denna översyn är: Tag gärna på stålhandskarna!

Statsrådet OLOF JOHANSSON:

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att undanröja en del missförstånd som tycks ligga bakom Wiggo Komstedts argumentation.

Jag är främmande för uttryckssättet att vi resignerat skulle utbetala pensioner till personer som innehaft politiserade tjänster. Jag känner inte till något fall där t. ex. statssekreterare har vägrat att lämna den post vederbörande har haft. Däremot kan jag säga, även om vi här inte skall diskutera enskilda fall, att det har hänt att vederbörande inte godtagit de omplacerings-

förslag som framlagts.

Vi skall emellertid skilja mellan de enligt praxis politiserade tjänsterna, typ statssekreterartjänster, och andra departementstjänster. Jag hoppas att vi är överens om den distinktionen. Också när det är fråga om den sistnämnda typen av tjänster och det uppstår en lojalitetskonflikt eller samarbetssvårigheter av allvarlig karaktär, måste man naturligtvis lösa problemen på något sätt. Även i dessa fall erbjuds naturligtvis alternativa tjänster. Det är inte fråga om ett resignerat erbjudande av pension som en förstahandsåtgärd. Några sådana fall känner åtminstone jag inte till.

WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Jag delar statsrådets uppfattning att man väldigt noga måste skilja på olika typer av tjänster. Men inför det arbete som nu enligt statsrådets svar tydligen skall följa vill jag fråga: Anser statsrådet att det är skäligt att den som alternativt erbjuds ett stort antal kvalificerade tjänster vägrar att ta någon av dessa tjänster därför att vederbörande anser sig ha rätt att få den tjänst han eller hon begär? Något sådant kan väl inte vara rimligt.

Sedan har det förekommit fall då personer som knappast uppnått 40-årsåldern har fått en pension på i runt tal 6 000 kr. Det verkar naturligtvis konstigt på den stora allmänheten att den som får en sådan pension därutöver kan ta ett jobb med en så låg lön som låt oss säga 3 000 kr. – det är väl knappast någon som i dag har en så låg begynnelselö. Man kan alltså på det sättet komma upp i en hygglig lön utan att ha heltidsjobb eller något mer kvalificerat jobb. Det verkar konstigt i folks ögon, inte minst nu när man för debatten om politikernas sätt att bevilja sig själva feta arvoden.

Statsrådet OLOF JOHANSSON:

Herr talman! Eftersom detta är en allvarlig fråga för förtroendet för politiker och vårt sätt att sköta vårt ämbete måste vi naturligtvis vara öppna för en kritisk granskning av hur systemet fungerar. Nu har vi erfarenheter från ett antal regeringsskiften, och det är därför som jag i svaret på frågan anmäler att erfarenheterna från perioden efter 1976 skall granskas. Det gäller inte minst samordningen av förmåner. Ingen bör sålunda få dubblade förmåner – det kan aldrig ha varit avsikten från början utan den har varit att skapa trygghet i arbetssituationen.

Låt mig erinra om proposition 1975:1 bil. 2, som jag har hänvisat till i svaret. Där har regeringen fått bemyndigandet att i varje särskilt fall besluta om pension åt innehavare av bl. a. tjänst som departementsråd. Sådana beslut har också förekommit. Enligt propositionen skall den möjligheten utnyttjas när det uppkommer sådana situationer att det från såväl den enskildes som statsförvaltningens synpunkt kan vara till fördel att regeringen fattar beslut om pension. Som förutsättning för sådant beslut bör dock gälla att tjänstemannen ansökt om pension eller förklarat sig inte ha någon erinran däremot. En sådan pensionering kan bero på att det föreligger samarbetssvårigheter eller lojalitetskonflikter och är en ventil som öppnar möjligheter att klara av situationen.

Nr 32

Tisdagen den
20 november 1979

*Om pensioneringen
av vissa tjänstemän
med politiserade
tjänster*

Tisdagen den
20 november 1979

*Om den fortsatta
utbyggnaden av
kärnkraftsaggre-
gatet Forsmark 3*

WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Jag vill bara upprepa min fråga: Kommer statsrådet att medverka till att man i fortsättningen inte hur många gånger som helst kan vägra att anta erbjudanden om kvalificerade tjänster?

Statsrådet OLOF JOHANSSON:

Herr talman! Den frågan skall egentligen i första hand de politiska partierna besluta om.

Jämfört med 1976 års överenskommelse mellan de politiska partierna har det i 1979 års överenskommelse skett en skärpning. Självklart tycker jag att den utvecklingen är riktig.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Om den fortsatta utbyggnaden av kärnkraftsaggregatet Forsmark 3

Statsrådet CARL AXEL PETRI erhöll ordet för att besvara *Oswald Söderqvists* (vpk) den 12 november anmälda fråga, 1979/80:111, och anförde:

Herr talman! Oswald Söderqvist har frågat mig vilka bedömningar som har gjorts av regeringen i fråga om den fortsatta utbyggnaden av kärnkraftsaggregatet Forsmark 3 och om jag anser att det är vettigt att i nuläget investera 200 milj. kr. i anläggningen.

Jag utgår från att Oswald Söderqvist i sin fråga syftar på att regeringen den 1 november 1979 gav statens vattenfallsverk tillstånd att teckna borgen för ett lån till Forsmarks Kraftgrupp AB som är avsett att finansiera pågående arbeten med Forsmark 3.

Arbetena med Forsmark 3 sker f. n. enligt de riktlinjer som riksdagen angav våren 1979 i samband med behandlingen av bl. a. prop. 1978/79:115 (bil. 1) om riktlinjer för energipolitiken (NU 1978/79:60 s. 76, rskr 1978/79:429). Riksdagens beslut innebär bl. a. att Forsmark 3 i avvaktan på resultatet av folkomröstningen om kärnkraftens roll i den framtida energiförsörjningen skall byggas vidare, men i en reducerad takt och omfattning som garanterar sysselsättning för dem som vid tidpunkten för riksdagens beslut hade anställning vid anläggningsarbetena i Forsmark.

Även enligt riksdagsbeslutet reducerad utbyggnad måste finansieras. Så sker dels med anslagsmedel, dels genom lån på kapitalmarknaden.

För en närmare redogörelse för förutsättningarna för arbetena med Forsmark 3 vill jag hänvisa till prop. 1979/80:33. Där anmäls bl. a. en överenskommelse i frågan som har träffats mellan delägarna i Forsmarksbolaget (s. 20–23).

OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Ja, vi har ju ett riksdagsbeslut i den här frågan från i våras, och regeringen bör följa riksdagens beslut – det är klart. Men det har ju hänt en hel del sedan detta riksdagsbeslut fattades. Vi har fått en ny regering bl. a. Vi har också fått en ny energiminister. Det kan därför vara angeläget att få veta om den nya regeringen över huvud taget har diskuterat åtagandena i Forsmark. Har man gjort några nya bedömningar, eller har man så att säga rent rutinmässigt trampat på i de gamla fotspåren utan att ta hänsyn till vad som har hänt under tiden? Har man övervägt möjligheterna av att resultatet av folkomröstningen kan bli ett nej till kärnkraft? Har man försökt att minska investeringstakten och nedbringa investeringarna i Forsmark i det osäkra läge som f. n. råder? Det vore intressant att få veta detta.

Det rör sig trots allt om ganska stora summor, även om de i detta sammanhang är små. Det är medel som binds i utbyggnad av en kärnkraftsanläggning som kanske inte kommer till användning. Det kanske är litet fräckt att fråga energiministern om han tycker att det är vettigt, för även om han tyckte att det är heltokigt så skulle han väl inte svara på frågan.

Jag tycker emellertid att det är befogat att fråga om den nya regeringen över huvud taget har diskuterat den här saken. Har man bara godtagit den föregående folkpartistiska regeringens bedömningar, som låg bakom propositionen, eller har frågan i regeringskretsen varit föremål för nya bedömningar? Regeringen skulle ju, även om det finns ett riksdagsbeslut i frågan, i viss mån kunna påverka investeringstakten, användningen av medlen osv.

Statsrådet CARL AXEL PETRI:

Herr talman! Den nya regeringen har utgått från en överenskommelse som alla de politiska partierna har träffat, nämligen att det skall vara en folkomröstning i kärnkraftsfrågan. Det är då också ganska naturligt att man utgår från vad riksdagen har beslutat skall gälla i avvaktan på denna folkomröstning.

OSWALD SÖDERQVIST (vpk):

Herr talman! Jag får då tolka energiministerns svar så, att man i den nya trepartiregeringen över huvud taget inte har tagit upp några diskussioner om den här frågan. Man förutsätter att utbyggnadstakten skall hållas utan att man på något sätt aktivt vill ingripa för att styra utvecklingen. Det tycker jag är beklagligt, därför att om vi får ett nej i folkomröstningen, vilket är mycket troligt och också vad vi kärnkraftsmotståndare hoppas på, är dessa pengar bortkastade. Det hade varit bättre att dessa medel fonderats eller att de hade använts till vettigare ändamål än att de på detta sätt läggs ned i investeringar som vi inte med säkerhet vet kommer att bära frukt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 32

Tisdagen den
20 november 1979

*Om den fortsatta
utbyggnaden av
kärnkraftsaggre-
gatet Forsmark 3*

Tisdagen den
20 november 1979

*Om skattefrihet
för inkomst av
bär- och svamp-
plockning*

§ 8 Om skattefrihet för inkomst av bär- och svampplockning

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO erhöll ordet för att besvara *Göthe Knutsons* (m) den 9 november anmälda fråga, 1979/80:106, och anförde:

Herr talman! Göthe Knutson har frågat mig om jag med anledning av riksskatteverkets besked om beskattning av inkomst av bär- och svampplockning är beredd att föreslå riksdagen en lagändring på detta område.

Den 7 juni 1979 svarade jag på en fråga av Göthe Knutson som också handlade om beskattning av tillfällig bär- och svampplockning. Jag förklarade då att det ankom på riksskatteverket att ge råd och anvisningar på detta område. Riksskatteverket har också numera kommit med ett uttalande i frågan.

Riksskatteverkets besked går i korthet ut på att inkomster av förevarande slag skall redovisas vid taxeringen, om inte bärplockningen är av hobbybetonad art. Verket anger också att taxeringsmyndigheterna inte skall lägga ner arbete på att utreda bagatellfall.

Riksskatteverkets synpunkter bör vara vägledande, då taxeringsmyndigheterna i enskilda fall skall tillämpa gällande skatteregler. Beskattning bör sålunda inte ske, om det rör sig om smärre inkomster, som kanske obetydligt överstiger de omkostnader som uppkommer. Däremot bör beskattning ske i de fall där verksamheten har sådan omfattning att inte obetydliga inkomster uppkommer och dessa utgör ett bidrag till försörjningen. Det skulle från rättvisesynpunkt vara svårt att motivera varför just sådana inkomster skulle vara skattefria men inte andra liknande inkomster.

Jag är därför inte beredd att föreslå att generella skattelättnader ges till bär- och svampplockare.

GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar budgetministern för svaret.

Jag tycker uppriktigt sagt att det var ett tråkigt svar. Jag tänker då på slutklämmen:

”Jag är därför inte beredd att föreslå att generella skattelättnader ges till bär- och svampplockare.”

Som skäl för detta anför budgetministern: ”Det skulle från rättvisesynpunkt vara svårt att motivera varför just sådana inkomster skulle vara skattefria men inte andra liknande inkomster.” Jag tillåter mig att i all vänlighet fråga budgetministern om han skulle vilja ge några exempel på vad han avser med ”andra liknande inkomster”. Vad är det som kan jämföras med att gå ut i skog och mark och plocka bär och sälja och få några få kronor kilot för denna ansträngning? Är det någon hobbyverksamhet, är det någon form av extraarbete, eller vad är det som budgetministern avser med ”liknande inkomster”?

I svaret säger budgetministern också att riksskatteverket anger att taxeringsmyndigheterna inte skall lägga ner arbete på att utreda bagatellfall. Det är endast inkomster upp till 500 kr. som man vill göra undantag för.

Vidare säger budgetministern att riksskatteverkets synpunkter bör vara vägledande då taxeringsmyndigheterna i enskilda fall skall tillämpa gällande skatteregler. "Beskattning bör sålunda inte ske, om det rör sig om smärre inkomster, som kanske obetydligt överstiger de omkostnader som uppkommer."

Vad jag efterlyste i den fråga jag ställde till budgetministern i våras var klara gränsdragningsregler. Vi var då överens om att det skulle behövas klara regler. Men otydligheten är lika stor i och med det svar som budgetministern nu har givit.

Riksskatteverket klargör nu att all bärförsäljning är fråga om en skattepliktig inkomst. Det gäller i Sverige, till skillnad från exempelvis i Finland, där man gör den åtskillnaden – klart och redigt – att inkomst av tjänst i form av bär- och svampplockning är skattepliktig, medan bär- och svampplockning i övrigt betraktas som fritidssysselsättning och därmed inte skall beskattas.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talmän! I de kontakter som riksskatteverket haft med länsmyndigheterna har man inte funnit att det varit några problem i den praktiska tillämpningen, bortsett från ett par fall. Nu ger riksskatteverket ut anvisningar som ytterligare preciserar gällande skatteregler. Låt oss se på erfarenheterna av de anvisningarna!

GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Vad som gjorde att jag ställde den här frågan i maj månad var att man då hade infört en skyldighet till momsredovisning. De som säljer bär och svamp blir nu upptecknade, deras namn, adress och förmodligen också personnummer kommer med i handlingar som förmodligen når taxeringsmyndigheterna. Det skapar en osäkerhet. De nya reglerna förklarar att man, såsom budgetministern anför, ännu inte har några fall av sådana här skatteproblem.

Sedan måste jag be att få ställa frågan till budgetministern: Om man nu har principen att man inte gör undantag, hur kan det då komma sig att riksskatteverket i sitt utslag häromdagen undantar försäljningen av svamp? Den nämns inte där. Det nämns att frågan har ställts, men sedan försvinner den i promemorian.

Jag återkommer till min tidigare fråga: Vilka exempel på "andra liknande inkomster" vill budgetministern anför, och varför har nu svampen plötsligt försvunnit från riksskatteverkets utslag i det här fallet?

Det här är en fråga om folkhushållet. Endast 10–20 % av våra stora tillgångar av bär i markerna tillvaratages nu. Jag har anfört i min fråga att om man medger skattefrihet – det anser jag bör gälla – eller åtminstone drar en klar gräns, så att ett visst, relativt högt inkomstbelopp blir befriat från skatt, skulle man också förbättra existensmöjligheterna för glesbygdsbefolkningen.

*Om skattefrihet
för inkomst av
bär- och svamp-
plockning*

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Bara ett par klarlägganden i denna skattefråga, som kanske har getts större betydelse i denna kammare och i en del tidningsskriverier än vad den har haft i verkligheten, där det faktiskt har visat sig att det med ett par undantag icke har varit några problem.

Riksskatteverkets meddelande gäller bär- och svamplockning, vilket också framgår av rubriken på meddelandet. Det innebär alltså att för hobbybetonad plockning – den som de allra flesta människor har ägnat sig åt – är det inte fråga om skatteplikt. Rör det sig om en verksamhet som är organiserad, regelbunden och mera omfattande gäller däremot skatteplikt i detta fall liksom om vi t. ex. plockar jordgubbar.

GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Här fick jag ett exempel: jordgubbar! I Sverige växer faktiskt inte jordgubbarna vilda, och min fråga gäller vilda bär. Följaktligen är det inget relevant exempel som budgetministern anför.

Uddeholmsbolagets nya verksamheter med bl. a. bärexport låg också till grund för att jag tog upp frågan. Vad man vill åstadkomma i skogslänen är en bättre sysselsättning, en tryggare existens. Här finns det möjligheter för människor att tjäna några tusen kronor på bärplockning. Riksskatteverket anför i sin information att ett visst grundavdrag får göras. Men inte ens glesbygdens människor lever av bär allena. De måste också ha andra inkomster. Följaktligen kommer en sådan här extra inkomst att läggas ovanpå annan inkomst som överstiger grundavdraget, och då föreligger alltså beskattning.

Det skulle ha varit roligt, om budgetministern hade velat lägga fram ett förslag om ett undantag för beskattning på det här området precis som i Finland.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Om skatten på motorgas

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO erhöll ordet för att besvara *Per Westerbergs* (m) den 13 november anmälda fråga, 1979/80:113, och anförde:

Herr talman! Per Westerberg har frågat mig om jag är beredd att medverka till ett något högre skattegap i absoluta tal mellan gasol och bensin för att möjliggöra en snabb introduktion av s. k. gasbilar.

För bensin utgår f. n. skatt och särskild beredskapsavgift med 109 öre per liter. För gasol utgår skatt med 55 öre per liter. I prop. 1978/79:115 bil. 4 om riktlinjer för energipolitiken framhöll jag att relationen mellan nu gällande skatte- och avgiftsuttag på bensin och gasol t. v. i huvudsak skulle behållas. I prop. 1979/80:30 har föreslagits en höjning av skatten på bensin med 25 öre per liter och av den särskilda beredskapsavgiften på bensin med 5 öre per liter.

Samtidigt har föreslagits att skatten på gasol skall höjas med 13 öre per liter.

De föreslagna skattehöjningarna innebär att skattegapet mellan gasol och bensin ökar med 17 öre per liter i absoluta tal. Jag är f. n. inte beredd att medverka till ytterligare skatteförmåner för gasolen.

PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för budgetministerns svar på min fråga, även om det utgör något av en besvikelse för mig. Frågan hade ju framställts sedan propositionen om bl. a. bensinskattehöjning framlagts.

Den svenska försörjningsberedskapen vad gäller drivmedel är förhållandevis problematisk. Den blir alltmer svårbemästrad med tanke på att de bränslebesparande åtgärder som insätts står i viss motsättning till att vi har omfattande förslag om ökad avgasrening som kräver ökad bränsleförbrukning i bilarna.

En introduktion av gasbilar skulle medföra betydande miljöförbättringar, framför allt i storstädernas innerområden, då gasdrivna bilar släpper ut endast ungefär 10 % av de föroreningar som kommer från nuvarande bensindrivna bilar. En sådan introduktion skulle kunna genomföras till en för alla parter utomordentligt liten kostnad.

Vi skall även ha klart för oss att s. k. LPG, liquid petroleum gas, som det är fråga om i detta sammanhang, är en gas som det råder betydande överskott på f. n. i världen. Ett införande av gasbilar i Sverige skulle alltså innebära en betydligt ökad försörjningstrygghet när det gäller drivmedel.

Det finns f. n. inom den svenska bilindustrin möjligheter till viss serieproduktion av gasbilar redan 1980.

I ett antal länder på kontinenten, främst Italien och Holland, rullar redan i dag en halv miljon gasoldrivna bilar. I Sverige finns endast en mindre förserie om ett femtontal vagnar i trafik.

En gasol driven bil kostar i nyproduktion eller i form av konvertering av en gammal bensindriven bil ungefär 5 000 kr. mer än motsvarande bensindrivna bil. Gapet mellan driftkostnaderna för bensin- och dieselvagnar å ena sidan och gasdrivna vagnar å den andra måste alltså vara förhållandevis stort för att det skall vara lönsamt och möjligt att introducera gasbilar.

Propositionen om skattehöjning har lagts, men vi skulle ändå vilja ha ett ytterligare ökat gap mellan dessa drivmedelsslag på 10–15 öre per liter i absoluta tal, för att kunna få lönsamhet framför allt för taxibilar, polisbilar och andra kategorier bilar med långa årliga körsträckor, främst i innerstäderna.

I Danmark, Holland och Australien har man ingen beskattning av gas. I Japan har man av miljöhänsyn t. o. m. krav på att taxibilar i innerstäderna skall köras på gas.

Om nu inte budgetministern vill medverka till någon sänkning av gasolskatten i absoluta tal omedelbart, skulle man ändå inte kunna tänka sig någon form av tidigareläggning av en ökning av skattegapet mellan gasol och bensin, i stället för att avvakta nästa bensinskattehöjning, som skulle medföra detta?

Nr 32

Tisdagen den
20 november 1979

*Om skatten på
motorgas*

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Det aktuella skatteförslaget utgår från de principer som riksdagen beslutade om så sent som i våras i samband med beslutet rörande energipolitikens framtida utformning.

Vi har för rätt kort tid sedan tillsatt en utredning med uppgift att se över energibeskattningen. Jag tycker att vi bör vänta på den kommitténs betänkande, i synnerhet som kommittén bör arbeta snabbt för att kunna ta ställning till om vi bör göra några mer omfattande förändringar av gällande beskattningsprinciper.

PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag kan förstå budgetministerns tankegångar, men jag tycker ändå att det gäller en mycket angelägen åtgärd för att få väsentligt förbättrade miljöförhållanden i framför allt storstädernas innerområden, en åtgärd som skulle innebära mycket ringa kostnader, kunna genomföras snabbt och dessutom öka försörjningstryggheten.

Jag tror att vi även i framtiden kommer att få en ökad skattebelastning på bensinen. I princip skall gasolskatten utgöras av ungefär 50 % av bensinskatten. Om man tidigarelade en ökning av gapet mellan skatterna på dessa drivmedel under en övergångsperiod fram till nästa bensinskattehöjning, skulle man kunna få förbättrade försörjnings- och miljöeffekter redan nu, i stället för att behöva vänta flera år.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Jag har stor förståelse för de motiv som Per Westerberg nämner – framför allt energisparande och miljöskydd. Men som jag sade i mitt förra inlägg har energiskattekommittén i uppdrag att arbeta snabbt. Därför hoppas jag att det inte skall dröja flera år innan riksdagen ånyo kan pröva om man skall ändra gällande beskattningsprinciper.

PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det senaste uttalandet av budgetministern. Jag hoppas att energiskattekommittén kommer att arbeta snabbt för att Sverige skall kunna utnyttja dessa möjligheter att ta del av de ökade LPG-resurser som i dag finns i världen, innan de tas i anspråk av annan nation.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Om 1979 års taxeringsarbete

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO erhöll ordet för att besvara *Kjell-Olof Feldts* (s) den 18 oktober anmälda interpellation, 1979/80:26, och anförde:

Herr talman! Kjell-Olof Feldt har frågat mig dels om jag vill ge riksdagen en redogörelse för läget beträffande 1979 års taxeringsarbete, dels om jag vill ge

besked om huruvida utsändandet av debetsedlar och återbetalning av överskjutande preliminär skatt kan ske i normal tid, dels vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att eventuella brister i 1979 års taxeringsarbete inte får negativa följder för de skattskyldiga resp. underlaget för den ekonomiska politiken, dels slutligen vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att garantera att RS-systemet i framtiden skall fungera på det sätt som åsyftats.

Riksdagen beslutade år 1975 om en ny taxeringsorganisation i första instans och ett nytt ADB-system för beskattningen, den s. k. RS-reformen. Enligt de ursprungliga planerna skulle det nya systemet ha tillämpats första gången vid 1978 års taxering. På trepartiregeringens förslag uppsköts emellertid starten ett år. Den nya ordningen för taxeringsarbetet tillämpas således första gången vid årets taxering. Den innebär genomgripande förändringar av taxeringsarbetet i flera avseenden. Taxeringsperioden förlängs, och tjänstemannagranskning införs generellt. Taxeringsnämndernas beslutsunderlag förbättras bl. a. genom att tjänstemännen får möjlighet att i samband med deklarationsgranskningen göra s. k. taxeringsbesök hos den skattskyldige eller utföra revision av deklarationsunderlaget. Ett omfattande ADB-stöd införs till stöd för deklarationsgranskningen.

Som Kjell-Olof Feldt har påpekat torde det vara ofrånkomligt att en sådan omfattande nyordning av taxeringsarbetet som RS-reformen innebär måste medföra vissa inkörningsproblem. Mer än 6 miljoner deklarationer skall behandlas i nya rutiner, bl. a. med stöd av det nya ADB-systemet. Även skatteuträkningen skall ske med hjälp av detta nya ADB-system.

Vad gäller läget beträffande 1979 års taxeringsarbete finns det ännu inte ett tillräckligt underlag för att göra någon helhetsbedömning av hur den nya taxeringsorganisationen har fungerat det första året. Taxeringsarbetet avslutades som bekant först i och med utgången av oktober månad. Det kan emellertid konstateras att det har varit svårigheter i omställningen till de nya administrativa och tekniska systemen. Hanteringen av deklarationerna i de nya rutinerna har sålunda tagit längre tid än beräknat. Dessutom medförde en brand i den centrala datorn hos riksskatteverket att deklarationsmaterialet inte kom ut till granskarna i början av taxeringsperioden så snabbt som man hade räknat med. Dessa omständigheter har bl. a. lett till att man inte hunnit att i planerad utsträckning kombinera deklarationsgranskningen med taxeringsbesök och taxeringsrevisioner. Jag vill dock betona att sådana kontroller ändå har företagits i betydande omfattning. Den förlängda taxeringsperioden och det ökade inslaget av tjänstemannagranskning har således medfört att en större del av deklarationerna än tidigare har underkastats en mera ingående kontroll. Man har också haft större möjligheter att utreda de taxeringsfrågor som har uppkommit i samband med granskningen och ge dem en riktig lösning redan i första instans.

Vad sedan gäller frågan om utsändandet av slutskattesedlarna och återbetalningen av överskjutande skatt kommer detta, enligt vad jag har inhämtat, att ske successivt från slutet av november månad. Såvitt nu kan bedömas kommer arbetet härmed att vara avslutat senast den 15 december.

Tisdagen den
20 november 1979

Om 1979 års taxeringsarbete

dvs. inom den tid som anges i uppbördslagen.

När det slutligen gäller frågorna om åtgärder från regeringens sida vill jag framhålla följande. Självfallet måste en så stor och genomgripande förändring som RS-reformen följas upp med en noggrann utvärdering. Inom budgetdepartementet har redan påbörjats en utvärdering av erfarenheterna från årets taxering. Det finns emellertid som jag nyss har sagt ännu ingen samlad bild av hur den nya taxeringsorganisationen har fungerat. Det går därför inte att i dagsläget avgöra om det behövs några ytterligare åtgärder från statsmakternas sida för att trygga syftet med RS-reformen. De problem som hittills har uppkommit är bekymmersamma, men de har kunnat lösas så att det inte skall behöva uppkomma några negativa följder för de skattskyldiga och utan att underlaget för den ekonomiska politiken försämrats i nämnvärd omfattning. Jag kan försäkra Kjell-Olof Feldt att om den fortsatta utvärderingen visar att det finns ett behov av åtgärder kommer jag självfallet att verka för att sådana vidtas snarast möjligt.

Jag vill slutligen erinra om att det redan år 1975 i samband med att beslutet fattades framfördes betänkligheter från de nuvarande regeringspartiernas sida mot ett så centraliserat ADB-system som RS-systemet. Såväl den ADB-tekniska utvecklingen som den ökade medvetenheten om riskerna från sårbarhetssynpunkt med starkt centraliserade system har visat att betänkligheterna var befogade. Numera eftersträvas i stället system som mera bygger på spridning eller decentralisering av datorer och dataregister. En annan viktig förändring i ADB-politiken gäller beslutsgången vid införandet av stora ADB-system. Den nya ordningen innebär i huvudsak att beslut skall fattas successivt under utvecklingsarbetets gång, så att systemens utformning och genomförande kan påverkas av vad som framkommer vid fördjupade analyser av de ADB-tekniska problemen, kostnaderna och effekterna i övrigt. Dessa principer fördes fram i vårens proposition (prop. 1978/79:121) om användningen av ADB i statsförvaltningen och är numera vägledande vid utbyggnad och utformning av nya datasystem.

KJELL-OLOF FELDT (s):

Herr talman! Jag vill tacka budgetministern för svaret på min interpellation. I sitt svar gör Ingemar Mundebo vissa försök att undandra sig själv och sin regering ansvaret för RS-reformens genomförande och resultatet härav. Jag tycker att det var både dumt och onödigt.

Vi har alla varit ense om att taxeringsarbetet i Sverige måste göras effektivare och rättvisare samt att datatekniken borde kunna hjälpa oss att nå det resultatet. Om det nu visar sig att RS-systemet har brister ligger det i allas intresse att dessa så fort som möjligt avhjälps. Men det är lika självklart att det är den sittande regeringen som under genomförandet av reformen bär hela ansvaret för att taxeringsarbetet fungerar så bra som det över huvud taget är möjligt. Det är från dessa utgångspunkter som jag tänker kommentera Ingemar Mundebos svar på de frågor som jag ställt i min interpellation.

Den första frågan gällde läget beträffande 1979 års taxeringsarbete. Ingemar Mundebos svar är att det ännu inte finns tillräckligt underlag för att

göra någon helhetsbedömning av hur den nya taxeringsorganisationen har fungerat under sitt första år.

Ingemar Mundebo vidgår emellertid att vissa svårigheter har uppstått. Hanteringen av deklarationerna har tagit längre tid än beräknat, och deklarationsmaterialet har fördröjts. Den negativa konsekvens detta, enligt Ingemar Mundebo, skulle ha haft är att man inte i planerad utsträckning har hunnit utföra s. k. taxeringsbesök och taxeringsrevisioner. Men sådana kontroller har, enligt Ingemar Mundebo, ändå företagits "i betydande omfattning".

I övrigt skulle taxeringsarbetet snarast ha fungerat bättre än förr. Ingemar Mundebo anser sig sålunda kunna hävda både att en större del av deklarationerna än tidigare har underkastats en mer ingående kontroll och att det har funnits större möjligheter än tidigare att utreda olika taxeringsfrågor redan i första instans.

Om budgetministerns omdömen är riktiga, är de både viktiga och välkomna upplysningar. Det innebär att RS-reformen har givit vissa positiva resultat, trots alla inkörningssvårigheter. Men tyvärr finns det information som skapar visst tvivel om riktigheten i Ingemar Mundebos påståenden.

Jag har här en skrivelse från chefen för skatteavdelningen vid länsstyrelsen i Kronobergs län. Den är riktad till taxeringsnämnderna i länet och daterad den 10 augusti i år. Där sägs att läget beträffande taxeringsarbetet, som redan i våras var allvarligt, nu har skärpts ytterligare. Skattechefen skriver att väsentligt mindre tid måste ägnas åt varje återstående deklaration än "vi önskat och planerat". Han rekommenderar därför en rad åtgärder för att 1979 års taxering skall kunna klaras.

Han skriver:

"Betr. taxeringsbesök och taxeringsrevision nödgas jag förklara att något utrymme för dylika inte finns i fortsättningen. Anteckningar bör dock föras om vilka revisioner som skulle vara önskvärda."

Beträffande granskningsnivån skriver skattechefen:

"Ambitionen måste anpassas till verkligheten och inte till vad vi helst vill. I ett mycket stort antal fall, kanske t. o. m. för de flesta av återstående icke granskade deklarationer, bör man få nöja sig med en beredning. Förfrågningar och utredningar måste kraftigt begränsas. Jämförelser mellan utgående balanser i föregående års deklarationer och ingående i detta års kan underlätas i ett stort antal fall. --- Skönstaxeringar, i den mån de förekommer, kan normalt inte grundas på besök eller revision."

Dessa besked till taxeringsfolket i Kronobergs län ger en ganska skakande skildring av läget beträffande 1979 års taxering – en skildring som nästan drastiskt avviker från den som Ingemar Mundebo gav för en stund sedan. Och man blir inte mindre uppskakad av att skattechefen i Kronobergs län i sin skrivelse, tydligen som ett slags tröstens ord, anför att förhållandena är desamma i övriga län och, tillägger han, "normalt sannolikt svårare än hos oss".

Låt oss därför ta del av vad skattechefen i Kalmar län har haft att anförtro ordförande och granskare i det länets taxeringsnämnder. I en skrivelse

daterad den 6 september konstaterar han att det i fortsättningen inte finns något utrymme för taxeringsbesök och taxeringsrevisioner. Kvarvarande tid måste utnyttjas för de ännu helt ogranskade deklARATIONERNA. Därför rekommenderas nämnderna att starkt begränsa sitt utredningsarbete.

Vidare uppger skattechefen i denna skrivelse av den 6 september att dITtills endast 70 000 av totalt 160 000 deklARATIONER ÖVER HUVUD TAGET har registrerats hos länsstyrelsen. Skattechefen skriver: "För att undvika en katastrofsituation är det absolut nödvändigt att alla slutbehandlade deklARATIONER *omgående* överlämnas till LSM resp. länsstyrelsen." Och han slutar med följande: "Det är min förhoppning att alla funktionärer gör sitt yttersta för att få fram merparten av återstående deklARATIONSMATERIAL." Man frågar sig oroligt vad som skett med mindreparten av deklARATIONSMATERIALET – vågade skattechefen i Kalmar län inte ens hoppas att det skulle nå länsstyrelsen?

Enligt uppgift har från länsstyrelsen i Göteborg utgått en skrivelse i samma ämne till detta läns taxeringsnämnder. Formuleringarna är i den skrivelsen något mindre dramatiska än i de två jag har relaterat, men innebörden är densamma. Taxeringsarbetet har allvarligt försenats, och granskningsfunktionerna får i stort sett läggas åt sidan för den rent kamerala uppgiften att få deklARATIONERNA registrerade och skatteberäknade.

Efter den här redovisningen av interiörerna från taxeringsarbetet i tre av rikets län måste jag tyvärr dra en mindre behaglig slutsats. Redovisningen stämmer inte på någon punkt med de omdömen som Ingemar Mundebo gav i sitt interpellationssvar. Att deklARATIONERNA i Kronobergs, Kalmar och Göteborgs och Bohus län skulle ha undergått en mera ingående granskning och mer omsorgsfulla utredningar än tidigare förefaller alls icke troligt. Skattechefernas skrivelser ger tvärtom intrycket av att granskare och taxeringsnämnder fått nöja sig med långt ytligare granskningar än någonsin tidigare och att några utredningar, i varje fall efter sommaren, över huvud taget inte har hunnits med.

Inte heller fylls man av någon tilltro till Ingemar Mundebos påstående att antalet fall av taxeringsbesök och taxeringrevisioner skulle ha varit betydande och att problemet endast varit att sådana kontroller inte hunnits med "i planerad utsträckning". Tvärtom uppstår frågan om det i år har varit möjligt att genomföra taxeringsrevision ens i en mycket blygsam utsträckning.

Men innan jag anklagar budgetministern för att fara med osanning – jag har dessutom svårt att förstå varför han skulle göra det – vill jag göra en reservation. Det kan naturligtvis vara så att de tre län, där jag fått inblick i taxeringsarbetet, är olyckliga undantag och att i resten av landet rått de förhållanden som Ingemar Mundebo återgav i interpellationssvaret, nämligen att taxeringsarbetet i år i stort sett varit effektivare än tidigare.

Därför måste jag be budgetministern att kommentera de här redovisningarna av skrivelser från tre länsstyrelser som jag har gjort. Jag måste be honom att ge exakta besked om underlaget för hans uppgifter. Är det besked från landets länsstyrelser? Vilka är de i så fall? Eller är sagesmannen riksskatteverket? Och hur har riksskatteverket i så fall samlat in sitt material? Vad är helt enkelt sanningen i denna fråga, Ingemar Mundebo?

På min andra fråga svarar Ingemar Mundebo att "såvitt nu kan bedömas" kommer debetsedlarna och återbetalningen av överskjutande skatt att vara de skattskyldiga till handa senast den 15 december. Men varför är detta en bedömningsfråga ännu så sent som i dag, den 20 november? Vet inte budgetministern om man hinner med det här jobbet? Vad är det för osäkerhetsfaktorer som fortfarande gör reservationer nödvändiga i den frågan?

Som svar på min tredje fråga säger Ingemar Mundebo att problemen med årets taxeringsarbete har kunnat lösas så, att det inte skall behöva uppkomma några negativa följder för de skattskyldiga. Skall det tolkas så att Ingemar Mundebo garanterar att de debetsedlar som nu sänds ut också är korrekta – alla har blivit rätt taxerade, ingen har påförts för litet eller för mycket skatt? Kan folk med andra ord lita på att de pengar de får tillbaka på skatten är deras, som de vågar använda? Och de som blir skyldiga staten skattepengar, kan de med full förtröstan låta myndigheterna kassera in de pengarna?

Skälet till att de frågorna måste ställas är att beräkningen av skatterna för en stor mängd skattskyldiga måste ha skett under stor brådska och under mycket besvärliga förhållanden. Jag har tidigare redovisat hur försenat taxeringsarbetet har varit i tre län. Att den här förseningen har varit allmän framgår av, enligt en tidningsartikel, att ungefär 600 000 deklARATIONER ännu i slutet av oktober inte hade kommit in till skatteregistret. Det betyder att 600 000 deklARATIONER vid den tidpunkten inte var färdiggranskade. Det betyder också att en stor mängd deklARATIONER inte har kunnat skatteberäknas på avsett sätt, utan detta måste ske på de lokala skattemyndigheterna – ett enormt jättearbete, sägs det i den här tidningsartikeln, icke utan fog, såvitt jag förstår. Mot den bakgrunden måste jag fråga budgetministern: Är budgetministern alldeles säker på att allt har blivit så rätt och riktigt som han påstår?

Jag frågade också hur regeringen tänker se till att bristerna i taxeringsarbetet inte försämrar underlaget för den ekonomiska politiken. Därmed avsåg jag det statistiska underlaget för beräkningen av statsverkets inkomster, vilket i sin tur är av central betydelse för bedömningen av det statsfinansiella läget.

Ingemar Mundebos svar är att detta underlag inte har försämrats i nämnvärd omfattning. Men här måste jag direkt be budgetministern att ge ett mera korrekt svar. Enligt uppgifter jag fått från riksrevisionsverket är läget sådant, att verket inte har något tillförlitligt statistiskt underlag för att beräkna 1978 års inkomster. Vid månadsskiftet oktober-november hade man fått in bara 74 % av deklARATIONSMATERIALET. Konsekvensen förefaller bli att RRV:s inkomstberäkningar för åren 1980 och 1981 måste bygga på fjolårets taxeringsmaterial, som alltså avser svenska folkets inkomster år 1977, dvs. tre resp. fyra år före själva prognosåren. Såvitt jag kan bedöma försvagar detta tillförlitligheten i RRV:s inkomstberäkningar och därmed underlaget för den ekonomiska politiken i en omfattning som jag sannerligen, i motsats till Ingemar Mundebo, finner vara nämnvärd.

På min fjärde och sista fråga i interpellationen svarar Ingemar Mundebo i

stort sett bara att han kommer att göra en noggrann utvärdering av erfarenheterna av RS-reformens första år och snarast möjligt vidta åtgärder, om det visar sig att det behövs. Det är bra, Ingemar Mundebo! Men inför det arbetet vill jag påminna om att syftet med RS-reformen inte bara är att åstadkomma en allmän rationalisering och effektivisering av taxeringsarbetet. Reformens viktigaste syfte är ju att avlasta taxeringsorganisationen en mängd mera rutinartat arbete, så att resurserna kan koncentreras på de ur gransknings- och kontrollsynpunkt svåra fallen. Och som alla vet är dessa fall framför allt de bokföringspliktiga skattskyldiga. Här har taxeringsmyndigheterna i princip bara de skattskyldigas egna deklarationsuppgifter att tillgå, och en kontroll måste i princip gå via deras bokföring.

Att behovet av en ökad kontroll är stort torde framgå av att 1978 knappt 10 000 kontroller av bokföringspliktigas deklARATIONER kunde göras, och av dessa var bara 6 000 egentliga bokföringskontroller. Eftersom det finns grovt räknat 450 000 bokföringspliktiga deklareranter, är det lätt att räkna ut att det i fjol bara var var femtonde deklarerant som utsattes för någon form av kontroll och drygt var hundra som utsattes för bokföringsgranskning. Om man betänker att löntagardeklARATIONERNA i princip utsätts för en fullständig kontroll var och en, är dessa siffror faktiskt skrämmande.

Om RS-reformens första år inneburit att kontrollfrekvensen av de bokföringspliktiga blivit ännu sämre än den var tidigare – här måste herr Mundebo lämna ordentligare besked än han gjorde i interpellationssvaret – är det naturligtvis utomordentligt allvarligt. När Ingemar Mundebo nu försäkrar mig att han skall göra allt han förmår för att trygga RS-reformens syften vill jag att han också skall ge riksdagen klart besked om att taxeringsorganisationens resurser bestämt och målmedvetet skall inriktas på en deklARATIONSKONTROLL, värd namnet, också av de bokföringspliktiga deklARATIONERNA. Det kräver både skattemoralen och rättssäkerheten.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Vi har alla ett ansvar för det beslut som fattades om RS-reformen och för genomförandet av reformen. Det hade kanske varit bra om ikraftträdandet av reformen hade senarelagts ytterligare, om den dåvarande regeringen inte hade lagt fram förslag om att på så kort tid genomföra en reform av så stor omfattning. Kjell-Olof Feldt borde vara glad över att trepartiregeringen framflyttade ikraftträdandet ett år, ty det gav möjlighet för de berörda myndigheterna att bättre planera genomförandet än vad som eljest hade varit möjligt. Måhända – jag säger bara måhända – hade det varit bra om vi hade fått ett år till på oss, men alla betraktade ju den här reformen som betydelsefull. Därför var riksdagen angelägen om att kunna sätta det hela i verket fr. o. m. 1979 års taxering.

En erfarenhet bör vi dock ha fått med tanke på eventuellt nya stora system på andra av samhällslivets områden, nämligen att man bör ta god tid på sig för att förbereda genomförandet av sådana här system, god tid för att kunna lämna den omfattande information och utbildning som behövs för att systemet skall kunna fungera bra.

Jag har gett en tämligen fullständig redogörelse för läget och för de hittillsvarande erfarenheterna av 1979 års taxeringsarbete. Självfallet bygger den redogörelsen rätt mycket på synpunkter som har lämnats av det ansvariga ämbetsverket, riksskatteverket. Vidare bygger redogörelsen på de kontakter som departementet har med skatte- och taxeringsadministrationen, med länsskattechefer och andra ute på länsstyrelser och vid lokala skattemyndigheter. Riksskatteverket har i sitt arbete vid flera tidpunkter under 1979 haft omfattande kontakter med folket ute på fältet. Så riksskatteverkets svar bygger inte på enbart teoretiska studier eller något önsketänkande utan på en bred kontakt med fältet.

Att erfarenheterna sedan skiftar är vi väl medvetna om. Kjell-Olof Feldt citerade några yttranden från ett par tre län. Det finns en rad vittnesbörd som pekar på de problem som vi har mött under det här året. Men det finns också vittnesbörd från län där det har fungerat bättre. Att citera några yttranden där det huvudsakligen talas om problem ger inte en riktigt representativ bild.

När det gäller erfarenheterna av 1979 års taxeringsarbete skiftar alltså bilden från län till län. Den kan också skifta från taxeringsdistrikt till taxeringsdistrikt. Kjell-Olof Feldt är självfallet medveten om att han begär ett svar som ingen i dag kan ge när han frågar: Vad är den definitiva sanningen, vem är det som har rätt: de som är mera optimistiska, de som är mera pessimistiska, de som i massmedierna säger att detta är ett misslyckande eller de som säger att detta är en reform som har lyckats?

Taxeringsarbetet är alltså inte avslutat ännu. Det omfattar ungefär sex miljoner skattskyldiga, vilkas deklarationer skall granskas och för vilka skattsedlar skall skrivas och sändas ut. När taxeringsarbetet är avslutat och vi har haft möjligheter att göra den utvärdering som vi självfallet skall göra, då kan vi ge det slutgiltiga svaret på frågan vilka erfarenheter vi har av 1979 års taxeringsarbete.

Stegvis under det här året har rutiner och arbetsprocesser förändrats för att man skall kunna undvika problem, för att man på bästa möjliga sätt skall kunna lösa den uppgift som taxeringsarbetet skall lösa. Jag tror att vi kan finna både starka och svaga sidor, både exempel på områden där årets taxeringsarbete blivit bättre än tidigare års och exempel på områden där resultatet har blivit sämre än tidigare år. Självfallet måste alla arbetsinsatser inriktas på att inför nästa år minimera den senare gruppen, så att vi om 1980 års taxeringsarbete kan säga: Nu har vi nått vad vi ville nå med RS-reformen, alltså en mer rättvis och likformig taxering än vi hade tidigare. Vi får nämligen inte glömma – när vi nu gör våra jämförelser och finner att 1979 inte blev riktigt vad man hoppats på – att taxeringsarbetet hade sina problem och svårigheter också förut, att det var starka påfrestningar på den organisationen, att man t. ex. inte i tillräcklig omfattning kunde rekrytera taxerare och att det därför var nödvändigt att lägga om organisationen.

Vi har ingen slutgiltig bild av exempelvis hur många taxeringsbesök och taxeringsrevisioner som har gjorts. Vi skall komma ihåg att instrumentet taxeringsbesök är nytt i processen. Det började tillämpas 1978, då man i hela landet hann med runt 4 000 sådana kontroller och besök. Vi vet inget om läget

för 1979. Jag kan nämna att man i Stockholms län har gjort drygt 1 600 sådana besök och kontroller, men vi har alltså inte bilden för hela landet ännu.

Jag kan för dagen inte ge ett klarare svar än detta: Så långt processen hittills har framskridit skall skattsedlar utsändas i rätt tid, och såsom ansvariga myndigheter bedömer det skall det inte klicka i slusket. Men vem skulle kunna stå och ge garantier till 6 miljoner skattebetalare att vi inte kommer att missa en enda av dem? Mitt svar är, och det bygger alltså på vad ansvariga myndigheter säger: Så långt vi nu kan bedöma kommer detta att klaras i lagenlig tid.

Likasa är mitt svar när det gäller säkerheten i taxeringsarbetet under det här året, att såvitt vi nu kan bedöma är säkerheten god, men det slutgiltiga svaret kan vi få först när taxeringsarbetet är fullföljt.

Underlaget för inkomstberäkningen, vidare: Vi var medvetna om att en förlängning av taxeringsperioden också medför att det statistiska underlaget kommer vederbörande myndighet till del vid en senare tidpunkt. Vi var medvetna om att det t. ex. för kommunerna medför en del problem att taxeringsarbetet pågår fram till slutet av oktober i stället för, som tidigare, slutet av juni. Det problemet har vi alltså att leva med i den nya taxeringsorganisation som har beslutats.

Men härtill kommer att inkomstberäkningen under det här året blev bräckligare än vad den skall vara när systemet fungerar så som avsetts. Därför blev också de första inkomstprognoserna osäkra. Senare körningar har emellertid visat att de tidigare prognoserna står sig bra. Jag tror därför faktiskt att vi har fått ett hyggligt underlag. Men också på den punkten kan vi få slutbeskedet först den dag när vi kan göra utvärderingen av hela taxeringsarbetet.

Till sist, herr talman, vill jag säga att vi självfallet kommer att göra allt för att se till att RS-organisationen kan fullgöra den uppgift som riksdagen önskade att systemet skulle fylla. Vi skall göra en omfattande utvärdering av de erfarenheter av 1979 års taxeringsarbete vilka vi hinner få fram och göra vad vi kan för att undvika att sådana problem som där förelegat upprepas 1980 och för att organisationen skall fungera så bra som det någonsin går.

KJELL-OLOF FELDT (s):

Herr talman! Med hänsyn till den historiska bakgrunden till den här frågan är det självklart att vi socialdemokrater är beredda att ta vår del av ansvaret för RS-reformen. Jag har själv inte någon som helst önskan att i onödan framställa den som ett misslyckande. Men vad det gäller är faktiskt hur 1979 års taxeringsarbete har fungerat. Det är Ingemar Mundebo som är ansvarig för det ärendet, och det ansvaret kan herr Mundebo inte dra sig undan genom att hänvisa till den beslutsprocess som föregick RS-reformen. Herr Mundebo har nu – och det är inte första gången – demonstrerat en utomordentlig förmåga att prata sig runt problemen.

Nu säger han efter att ha hört min redovisning av hur läget varit i Kronobergs, Kalmar och Göteborgs och Bohus län att han visserligen har haft kontakter med länsstyrelser, skattechefer och lokala skattemyndigheter men

att erfarenheterna har skiftat. Om han nu varit i kontakt med de län där jag studerat utvecklingen, måste upplevelserna i dessa tydligen ha uppvägts av uppgifter från ett antal län där det har gått så mycket bättre. Jag måste då be Ingemar Mundebo att här i riksdagen från några län eller taxeringsområden ge något exempel, anföra något citat eller lämna någon information som stöder uppgifterna i hans interpellationssvar att man i år kunnat göra mer ingående kontroller och haft större möjligheter att utreda. Jag ber om något slags redovisning av detta. Den behöver inte vara fullständig – jag begär inte att vi nu skall kunna dra den definitiva slutsatsen i detta sammanhang – utan det räcker med några uppgifter som underbygger de påståenden som herr Mundebo gör i interpellationssvaret. Det är ju herr Mundebo som har ansvaret för att dessa uppgifter är riktiga.

Också när det gäller taxeringsrevisionen säger herr Mundebo att man inte känner till läget och att man inte har någon slutgiltig bild. Men ändå kunde han i sitt svar påstå att taxeringsbesök och taxeringsrevisioner i år har företagits i betydande omfattning. Vad betyder det? Är det fler än 10 000, som det var i fjol, eller är det färre? Han hänvisar till att det har företagits 1 600 besök och kontroller i Stockholm, men det ger ju inget besked alls om innebörden av den uppgift som han lämnade riksdagen i interpellationssvaret.

Skälet till att det är så viktigt med taxeringsrevisionerna är ju att tillståndet före den här reformens genomförande var så uselt. Efter den debatt som förs – och som med rätta förs – om olikheten inför lagen vid granskningen av löntagardeklarationerna och den utomordentligt bristfälliga granskning som sker av bokföringspliktigas deklarationer, dvs. framför allt av företagsdeklarationer, tycker jag att vi borde få ett besked om hur tillståndet nu är. Det är i så fall ett dystert besked om att det har blivit ännu sämre. Men, Ingemar Mundebo, kan vi inte slippa dessa runda och helt ogenomskinliga uttalanden som interpellationssvaret är fullt av?

Sedan kan jag naturligtvis begripa att ingen kan ge några garantier för att alla sex miljonerna skattebetalare kommer att få sina deklarationer och sina besked före den 15 december. Det enda jag frågade var emellertid varför man ännu så här sent på året måste göra sådana reservationer för det som Ingemar Mundebo gjorde i sitt svar.

Vad jag inte begriper alls är det tillägg som Ingemar Mundebo gör om att osäkerheten om huruvida detta arbete nu kan slutföras enligt uppbördslagens regler beror på att taxeringsarbetet inte är avslutat. Men själva taxeringsarbetet måste väl vara avslutat? Det måste rimligen ha varit färdigt den 31 oktober. Det frågan gäller är framräkningen, alltså skatteberäkningen, i deklarationerna. Jag frågade: Hur har det gått till? Vad betyder det att så många deklarationer aldrig kom in i de centrala register där man skulle använda sig av datateknik och att arbetet i stället har fått utföras på de lokala skattemyndigheterna? Men därom blev ingenting sagt.

Samma sak, herr talman, är det med RRV:s inkomstberäkning. Det är uppenbart att det blir sämre underlag när man skall bygga på en ett år äldre statistik. Huruvida det underlaget är sämre eller bättre än tidigare underlag,

vilket herr Mundebo säger sig inte veta, har heller inte ett dugg att göra med om taxeringsarbetet är avslutat eller inte. Det betyder bara att prognoserna för budgetutfallet i framtiden blir sämre än vad de har varit. Detta är så pass beklagligt att jag tycker vi borde vara ense om att vi måste göra någonting åt det.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Jag tror vi är ense om att vi skall göra någonting åt de punkter där RS-systemet eventuellt inte fungerat under 1979 så att det kommer att fungera bättre under 1980. Det är i vart fall min bestämda ambition att göra detta.

I interpellationssvaret ger jag de besked som nu kan ges. I det skede av 1979 års taxeringsarbete som vi befinner oss i och med de informationer som vi har tillgång till har jag redovisat dem. Om Kjell-Olof Feldt vill uppfatta beskeden som runda eller fyrkantiga kan jag inte göra någonting åt det, men jag har redovisat alla de informationer som vi har tillgång till. Först när vi har slutfört hela arbetet och när vi har gjort den utvärdering som vi har påbörjat kan vi slutligt avgöra på vilka punkter systemet fungerade helt ut som vi ville och på vilka punkter det inte fungerade så bra som vi hade önskat. Då har vi också fått det underlag som vi behöver för att se till att det år 1980 fungerar bra.

KJELL-OLOF FELDT (s):

Herr talman! Det hade varit fullt möjligt för budgetministern att skaffa in ett väsentligt bättre informationsunderlag än det han fört med sig till riksdagen i dag. Han har inte lämnat några informationer alls i den meningen att några fakta har presenterats. Han har lämnat ett antal allmänna och – som jag vågade kalla dem – runda omdömen om att det på det hela taget gått ganska bra. Jag är litet förvånad över att han tycks anse sig behöva göra det, för det här är ingen partipolitisk fråga där han behöver riskera några anfall i ryggen av mig eller andra. Vi är bara intresserade av att få veta hur det har gått. Det här är nämligen av betydelse för 6 miljoner människor som kommer att få sina skattsedlar nu i december. Är dessa riktiga? Har det skett en rimlig granskning? Och framför allt: Har granskningen åtminstone inte varit mer orättvis än tidigare år – orättvis i den meningen att vissa deklARATIONER, dvs. i allmänhet företagarnas, genomgår en mycket formell granskning, medan löntagarnas deklARATIONER utsätts för en mycket ingående granskning.

Det var ett sådant informationsunderlag som jag trodde att vi skulle få. Det är inte omöjligt att redan i dag skaffa fram det underlaget. Besked från länsstyrelserna om hur taxeringsarbetet gått och besked om hur skatteberäkningen fungerat hade det också gått att få fram. Ingenting av detta har Ingemar Mundebo tyckt vara värt att ta med sig till riksdagen.

Jag har bett om preciseringar åtminstone på någon punkt där sådana kunnat göras. Ingemar Mundebo säger att erfarenheterna är skiftande. Jag har redovisat negativa erfarenheter från tre län. Ingemar Mundebo hade då kunnat nämna åtminstone ett enda län där det gått bra – han måste rimligen,

om det finns något underlag för det han påstår, ha kunnat nämna *ett* sådant exempel.

Herr talman! Jag kan bara tolka det så att Ingemar Mundebo kom till riksdagen i avsikt att snabbt och enkelt göra sig av med ett i och för sig besvärligt och obehagligt problem och skjuta det till någon utvärdering i framtiden, då han hoppas att man skall ha glömt de svårigheter och de förtretligheter som uppträtt i år. Jag vill bara varna honom för att ta för lätt på den reaktion som kan komma, om det i december, när folk får sina skattsedlar, visar sig att det hela inte alls har fungerat så bra som han försökt skapa ett intryck av under den här debatten.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Än en gång: Jag har lämnat det underlag som det nu är möjligt att ge. Kjell-Olof Feldt begär att jag, innan utsändningen av skattsedlar börjar, skall garantera att varenda skattsedel kommer att sändas ut och nå sin adressat i tid. Kjell-Olof Feldt begär att jag, innan utskrivningen av skattsedlarna har skett, skall kunna garantera att dessa är korrekta. Innan människorna haft tillfälle att ta del av skattsedlarna, skall jag kunna avgöra att all granskning varit perfekt. Under alla tidigare år och med alla tidigare taxeringsystem har många människor haft en annan mening än taxeringsmyndigheterna och därför gått till skattedomstol för att få ett avgörande om vad som är rätt och riktigt.

Kjell-Olof Feldt ställer ett antal frågor som han rimligen själv måste inse att det i nuläget inte går att svara på. Så fort det är möjligt att besvara frågorna skall vi förvisso ge ett svar. På grundval härav skall vi också göra en utvärdering av erfarenheterna.

Jag kan försäkra att jag inte har någon önskan att göra mig av med något problem. Självfallet måste jag som budgetminister vara den som mer än någon annan hoppas att det här systemet fungerar bra och därför vara beredd att göra allt vad som kan göras för att det också skall fungera bra. Jag vill inte skjuta undan ett problem som finns. Jag har tvärtom i svaret markerat att det finns problem och att de problem som vi måst arbeta med är bekymmersamma. Jag har också redovisat vad vi gör och kommer att göra för att det skall bli bättre till nästa års taxering.

KJELL-OLOF FELDT (s):

Herr talman! Nej, jag har verkligen inte avkrävt Ingemar Mundebo några löften eller garantier – det är Ingemar Mundebo som ger de löfterna och garantierna i sitt interpellationssvar. Det är budgetministern som säger att deklARATIONERNA kommer att vara ute hos de skattskyldiga den 15 december. Det är budgetministern som säger att problemen har kunnat lösas så att det inte skall behöva uppkomma några negativa följder för de skattskyldiga. Det var därför som jag frågade: Vilket underlag, vilken information, vilka fakta bygger budgetministern de utfästelserna på?

Jag har inte fått några besked på den punkten, annat än att vad herr Mundebo har sagt i svaret är allt som kan sägas. All right, jag är beredd att

nöja mig med det, även om jag är förvånad över att budgetministern kommer så illa rustad till en debatt i riksdagen, när det faktiskt hade gått – ungefär som jag har gjort – att fråga hur det har varit ute på länsstyrelserna, hur det har varit i riksskatteverket och i riksrevisionsverket.

Vad jag egentligen gjorde, herr talman, var att varna budgetministern för att ställa ut sådana garantier och löften som han har gjort i sitt interpellationssvar – att allt har fungerat ganska bra, att det inte blir några negativa följder för de skattskyldiga. För det är trots allt han som kommer att få bära ansvaret för det minssnöje och de problem som uppstår. Det hade varit klokare av honom att säga att här får man vara beredd på obehagliga överraskningar, därför att en del saker har fungerat ganska dåligt.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Jag hade kunnat framlägga en mängd vittnesbörd av det slag som Kjell-Olof Feldt gav oss ett par tre exempel på. Vi har en mycket fyllig redovisning av riksskatteverkets erfarenheter, vi har yttranden av länskattecheferna och av fackliga organisationer, vi har tagit del av åtskilligt i massmedia. Men, herr talman, jag vill utvärdera det materialet innan jag drar mina egna slutsatser. Vittnesbörden, uppfattningarna, bedömningarna är nämligen på många punkter motstridande. Det går inte att i dag avgöra vad som är den slutliga sanningen.

Kjell-Olof Feldt redovisade själv en uppgift. Han sade att förra året gjordes 10 000 taxeringsbesök. Den uppgiften förvånar mig en aning, eftersom sådana besök formellt inte gjordes förra året. Därför tycker jag att det är litet förbluffande att det har registrerats 10 000 sådana besök. Det fanns liknande åtgärder – de noteringar vi har säger att det förra året vidtogs 4 005 sådana.

Detta är en illustration till hur många skiftande sakuppgifter som man kan få tillgång till från olika myndigheter, institutioner och personer, och det understryker att vi i dagsläget bör vara varsamma med slutsatserna. Och det är just vad jag har varit i svaret. Jag har inte givit de garantier som Kjell-Olof Feldt nämnde i sitt senaste inlägg. Tvärtom har jag på en rad punkter sagt "såvitt nu kan bedömas". Jag förmodar att det var de formuleringarna som gjorde att Kjell-Olof Feldt tyckte att svaret var litet "runt". Men längre kan vi inte gå i dagsläget, när vi inte har tillgång till facit.

KJELL-OLOF FELDT (s):

Herr talman! Om jag minns rätt använde jag inte ordet taxeringsbesök. Jag sade att det har förekommit 10 000 s. k. kontroll- och granskningsfall under 1978, varav 6 000 var egentliga bokföringsgranskningar och 4 000 s. k. taxeringsnämndsrevisioner. Men låt oss inte fördjupa oss i denna teknik.

Ju mer jag lyssnar till Ingemar Mundebo, desto bättre begriper jag att det enda underlag han har haft för detta interpellationssvar är en promemoria från riksskatteverket, som också jag har, daterad den 31 oktober, och där riksskatteverket gör en del allmänna uttalanden om hur det har gått. Det är nästan så att man hittar exakt samma formuleringar. Ingemar Mundebo säger

nämligen i interpellationssvaret: "De problem som hittills har uppkommit är bekymmersamma, men de har kunnat lösas så att det inte skall behöva uppkomma några negativa följder för de skattskyldiga ---."

Det ansåg jag var ett synnerligen långtgående uttalande. Och mycket riktigt – i riksskatteverkets promemoria står det: F. n. finns inga indikationer på att det skulle vara fel i debiteringsunderlaget i sådan omfattning att den ändrade skatteorganisationen kan sägas ha fått negativa följder för de skattskyldiga. Vissa fel har alltid funnits och kommer att finnas även i år.

Så mycket om Ingemar Mundebos undersökningar i denna fråga. Vi får återvända till den här diskussionen. Jag får be budgetministern, som ju är en samvetsgrann person i vissa avseenden: Samla ihop det här materialet och ge riksdagen tillfälle att ordentligt granska utfallet av 1979 års taxeringsarbete. Det behöver vi för att kunna ta ställning till fortsatta reformer på detta område. Det interpellationssvar som lämnades i dag fyllde inte rimliga krav på information om hur 1979 års taxeringsarbete har gått till. Däremot gav det alldeles för mycket av löften och utfästelser från budgetministerns sida om att det för medborgarna i landet har varit en utmärkt taxering som genomförts.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Föredrögs men bordlades åter

Skatteutskottets betänkande 1979/80:9

Socialutskottets betänkanden 1979/80:11 och 12

Civilutskottets betänkande 1979/80:5

§ 12 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställning 1979/80:70

§ 13 Talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle civilutskottets betänkande nr 5 och jordbruksutskottets betänkanden nr 2–6 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

§ 14 Anmälades och bordlades

Propositioner

1979/80:33 om vissa frågor inom industridepartementets verksamhetsområde

1979/80:46 om internationella transporter av lik

1979/80:63 om ändring i föräldrabalken

Tisdagen den
20 november 1979

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammar-
kansliet

*Anmälan av inter-
pellation*

den 20 november

1979/80:71 av *Carl-Henrik Hermansson* (vpk) till industriministern om den svenska verktygsmaskinindustrin:

Sverige har en viss avancerad produktion av verktygsmaskiner för bearbetning av metaller. Läget för denna bransch syns inte alltigenom dåligt. Den svenska marknadens månatliga förbrukning av verktygsmaskiner har dock under de senaste åren stagnerat. En del företag måste därför öka sina exportandelar. Detta skapar trots en tämligen god orderingång – åtminstone vad beträffar spånavskiljande maskiner – under de senaste åren (fram till juni 1979) en viss osäkerhet för framtiden.

Då en avancerad inhemsk verktygsindustri är av stort värde för industrins utveckling bör branschens framtidsutsikter kartläggas. Branschen saknar dock inte företag med problem. Ett av dessa är Lidköpings Mekaniska Verkstads AB. Detta företag spelar en mycket viktig roll för sysselsättningen och näringslivets mångsidighet i Lidköpingstrakten. Företaget har varit en av de dominerande arbetsgivarna på orten (ca 20 % av ortens industrissysselsatta i början av 1970-talet). Företaget, som har en avancerad verkstadsproduktion, har genom sin existens i någon mån bidragit till att mildra Lidköpingsortens karaktär av låglöneort.

Nu har 180 personer varslats om uppsägning från företaget. Av dessa är 100 kollektivanställda, vilket utgör en fjärdedel av företagets arbetsstyrka. Övriga är organiserade i SIF och SALF. Sedan juni i år innebär detta att en planerad personalminskning om närmare 250 personer genomförs.

Många anställda och andra berörda ställer sig med oro frågan: Randas slutet för Lidköpings ledande verkstadsindustri? Den kraftiga neddragningen av sysselsättningen vid LMV och riskerna för en avveckling är ett hårt slag mot Lidköpings kommun och mot hela näringsstrukturen i denna del av Skaraborgs län.

LMV är en del av SKF-koncernen. Hotet mot företaget är ett exempel på hur en storkoncern kan spela med människorna i en hel bygd. Det är ett exempel på hur storfinansen i sitt vinstbegär hänsynslöst får behandla de arbetande och deras utkomstmöjligheter. Under första halvåret 1979 gjorde SKF-koncernen en vinst – efter avskrivningar – på 431 milj. kr. I jämförelse härmed är förlusterna för LMV och de kostnader som skulle krävas för en förstärkning av företaget ringa.

Mot bakgrund härav vill jag till industriministern ställa följande frågor:

1. Är regeringen beredd att tillsätta en utredning om den verkstadsindustri som producerar avancerade verktygsmaskiner?
2. Kommer regeringen att vidta några åtgärder för att förhindra att

avskedshoten vid LMV går i verkställighet?

3. Avser regeringen att vidta åtgärder för att verkstadsproduktion även framdeles kommer att äga rum inom Lidköping, så att det yrkeskunnande och den erfarenhet som finns hos ortens arbetande tas till vara?

Nr 32

Tisdagen den ..
20 november 1979

*Meddelande om
frågor*

§ 16 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 19 november

1979/80:134 av *Anders Ljunggren* (c) till statsrådet Carl Axel Petri om regeringsinitiativ till vissa offentliga förhör m. m. inför folkomröstningen om kärnkraft:

Är regeringen beredd att omedelbart ta initiativ till att offentliga förhör med efterföljande s. k. vetenskaplig medling kan genomföras, så att en allsidig utvärdering kan ske av reaktorsäkerhetsutredningen, konsekvensutredningen och strålskyddsinstitutets utredning om beredskapslagring mot kärnkraftsolyckor i god tid före folkomröstningen?

den 20 november

1979/80:135 av *Hans Petersson* i Hallstahammar (vpk) till utrikesministern om hjälp åt de svältande på Östra Timor:

Efter århundraden av kolonialt förtryck kunde Fretilin 1975 deklarerat Östra Timors självständighet och nationella oberoende. Med en socialistiskt inriktad politik satte man omedelbart i gång med arbetet att utveckla landet.

Den politiken tolererades inte av Indonesien som invaderade Östra Timor och inledde en hänsynslös terror och jakt på Fretilinanhängare. Man använde sig av samma metoder som USA gjorde i Vietnam: napalmbombningar, summariska avrättningar, avlövning och skövling av skog för att komma åt Fretilin.

I invasionens och terrorns spår har följt en svältkatastrof liknande den som utvecklades under Pol Pot-regimen i Kampuchea. Enligt Röda korset svälter nu ca 300 000 personer på Östra Timor. Situationen påstås vara värst i de områden som ligger under indonesisk ockupation.

Vilka initiativ tänker regeringen ta för att snabbt få till stånd en hjälpaktion till de svältande på Östra Timor?

1979/80:136 av *Rolf Sellgren* (fp) till budgetministern om befrielse för fria samfund och frikyrkoförsamlingar från skyldigheten att erlägga arvsskatt:

En uttalad strävan för regeringens politik är att förbättra förutsättningarna för ideella organisationers arbete. Frikyrkoförsamlingarna i vårt land utför ett

omfattande arbete av stort värde också för samhället. En viktig inkomstkälla för dessa församlingar är arvsmedel. Till skillnad från församlingar inom svenska kyrkan är frikyrkoförsamlingar skyldiga att betala arvsskatt. Då statsmakternas intentioner varit att kyrka och frikyrka skall ha likartade förutsättningar förefaller det naturligt att frikyrkoförsamlingar också befrias från skyldigheten att betala arvsskatt.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga budgetministern:

Avser statsrådet att framlägga förslag som befriar fria samfund och frikyrkoförsamlingar från skyldighet att erlägga arvsskatt?

1979/80:137 av *Rolf Sellgren* (fp) till industriministern om utbyggnad av torrdockan i Gustafsvik:

Sedan lång tid tillbaka föreligger behov av att öka kapaciteten på den av staten ägda torrdockan vid Lunde Varv och Verkstads AB i Gustafsvik. Utöver att det finns ett uttalat behov av underhålls- och servicemöjligheter för sjöfarten utmed ostkusten, krävs målmedvetna insatser för att stärka sysselsättningen i Ådalen.

Vid en uppvaktning inför arbetsmarknadsminister Rolf Wirtén av länsstyrelsen för Västernorrlands län tillsammans med representanter för de olika politiska partierna den 17 augusti i år hänvisade statsrådet till den pågående utredningen om de mindre varven. Han förutskickade en snabb behandling av frågan om utbyggnad av torrdockan i Gustafsvik efter det att utredningen slutförts. Denna utredning är nu enligt uppgift klar.

Med hänvisning härtill vill jag fråga industriministern:

Är statsrådet beredd att medverka till att den föreslagna utbyggnaden av torrdockan i Gustafsvik snarast kommer till stånd?

1979/80:138 av *Stina Andersson* (c) till kommunikationsministern om åtgärder för att anpassa riktnummerområden efter kommungränser:

Alltsedan telenätet kom till Täby har Täby kyrkby med omnejd haft 0762-nummer och hört till Vallentunaområdet.

Antalet nyinflyttade ökar kontinuerligt. För den enskilda människan och framför allt för företag med kunder runt om i Sverige innebär detta en hel del problem. Kunder som exempelvis skall söka i telefonkatalogen efter ett företag hemmahörande i Täby finner av naturliga skäl inte företaget, eftersom detta finns upptaget under Vallentunaområdet.

Många kommuner har på grund av de senaste årens kommunsammanslagningar fått samma problem som Täby med mer än ett riktnummer inom kommunen. Åtgärder hör därför vidtas för att olägenheterna med olika riktnummer inom en kommun kan tas bort.

Dessutom föreligger ekonomisk orättvisa genom att samtal inom exempelvis 08-området endast utgör *en* markering oavsett samtalets längd medan samtal från 0762-området till 08-området registrerar ny markering var nionde minut.

Med anledning av det anförda vill jag fråga kommunikationsministern:

Är kommunikationsministern beredd att vidta åtgärder för att anpassa riktnummerområden efter kommungränsen?

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 17.03.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert

Nr 32

Tisdagen den
20 november 1979

*Meddelande om
frågor*